

Міністерство освіти та науки України  
Львівський національний університет імені Івана Франка  
Філологічний факультет

Катедра української мови  
імені професора Івана Ковалика

**МІКРОТОПОНІМНИЙ ПРОСТІР СЕЛА ЗАГІРОЧКО  
СТРИЙСЬКОГО РАЙОНУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ:  
ІСТОРИКО-ЕТИМОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ**

Магістерська робота  
студентки II курсу групи ФЛУМ-21с  
спеціалізації 035.01 Українська мова та література  
(освітня програма “Українська мова та література”)  
денної форми здобуття освіти  
Кутни Лілії

Науковий керівник – к.ф.н. доц. Ціхоцький І. Л.

ЛЬВІВ – 2021

## ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. МІКРОТОПОНІМИ ЯК ОБ’ЄКТ НАУКОВОГО АНАЛІЗУ .....	6
1.1. Мікротопоніми як окрема група топонімів .....	6
1.2. Становлення терміна «мікротопонім» та дискусії щодо його значення .....	12
1.3. Аспекти дослідження мікротопонімів .....	18
1.4. Структурно-семантичні особливості мікротопонімів .....	25
РОЗДІЛ II. КЛАСИФІКАЦІЯ МІКРОТОПОНІМІВ ВІДПОВІДНО ДО ОБ’ЄКТА НОМІНАЦІЇ .....	29
2.1. Мікрогідроніми .....	32
2.2. Мікроороніми .....	34
2.3. Мікроойконіми .....	39
2.4. Мікрохороніми .....	43
2.4.1. Віоніми .....	44
2.4.2. Ойкохороніми .....	45
2.4.3. Екстраойкохороніми .....	51
2.4.4. Територіоніми .....	56
ВИСНОВКИ .....	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ .....	64
ДОДАТКИ .....	70

## ВСТУП

Мікротопоніми – це найменування невеликих місцевих географічних об'єктів та частин макрооб'єктів (лісків, урочищ, полів, сінокосів, стежок, пасовищ, окремих дерев, каменів тощо) у межах мікротериторії, що відомі тільки незначній кількості людей, яка проживає на цій території. Для мікротопонімів здебільшого характерний тісний зв'язок з загальними назвами, особливо з географічними термінами. Серед усіх видів власних назв вони найближче стоять до апелятивів, зберігаючи при цьому свою вмотивованість. Більшість цих онімів виконує функцію місцевих орієнтирів на конкретній місцевості.

Саме тому аналіз власних назв ґрунтується на таких основних принципах: 1) визначення словотвірної моделі назви, її способу творення; 2) з'ясування твірних апелятивів; 3) виявлення семантичної мотивації онімів.

Актуальність дослідження мікротопонімії конкретної території полягає в тому, що найменування мікрооб'єктів посідають проміжне місце між загальними та власними назвами, а тому їх вивчення допоможе встановити природу номінації реалій об'єктивної дійсності. Мікротопоніми мають важливе пізнавальне значення та містять цінну історичну, етнокультурну та лінгвістичну інформацію. Поява та розвиток назв невеликих географічних об'єктів конкретної території тісно пов'язані із загальною історією народу, його культурою, релігією, рівнем суспільних відносин. Мікротопоніми є важливим джерелом дослідження лексичного, семантичного, словотворчого багатства мови, адже в її скарбниці є назви різних предметів і понять, що давно вже перестали вживатися, зникли з постійного вжитку, але пам'ять про які живе у мовленні мешканців певної місцевості.

Людина не тільки хоче наблизити до себе природу і її окремі елементи, вона хоча частково привласнити її, давши природнім об'єктам назви, створивши або виокремивши те, що має безпосереднє ставлення до

людей і несе для них якесь значення. У цьому і полягає цінність мікротопонімів – вони розглядаються через призму людського життя. Саме тому їх легше зібрати і дослідити тому, хто має безпосереднє відношення до території їхнього функціонування. Ось у чому і полягає цінність окремих мікротопонімних досліджень. Тож науковий опис мікротопонімів села Загірочко Стрийського району Львівської області є **актуальним** дослідницьким завданням.

Наукова **новизна** роботи полягає в тому, що в науковий обіг уперше введено мікротопонімний матеріал села Загірочко Стрийського району Львівської області, здійснено його системне дослідження: проведено лексико-семантичний аналіз твірних баз, структурно-словотвірний та етимологічний аналізи зібраних мікротопонімів.

**Об'єктом дослідження** у магістерській роботі є мікротопонімія села Загірочко Стрийського району Львівської області, а **предметом** – структурно-словотвірні характеристики зібраних мікротопонімів та лексико-семантичні особливості їхніх мотивувальних баз.

**Джерельну базу дослідження** становлять мікротопоніми села Загірочко Стрийського району Львівської області.

**Загірочко** – село в Україні Стрийського району (колишній Жидачівський) Львівської області. Розташоване на березі річки Луг, притоки Дністра, за 47 км від районного центру. Загірочко вперше згадується в історичних джерелах за 1578 рік. У 1648 році, після відступу козацьких військ, село зазнало нападу татар, у результаті якого було повністю знищене. Стосовно походження назви, то існує версія, яка опирається на те, що село розташоване за горою, від чого і походить назва.

Теоретико-методологічним підґрунтям роботи стали пропріальні розвідки багатьох українських дослідників, зокрема: М. Кордуби, Ю. Карпенка, І. Ковалика, Є. Черепанової-Черняхівської, Д. Бучка, А. Білецького, Н. Сокіл, В. Баньої та ін. Цінні відомості запозичено у зарубіжних науковців: В. Никонова, Н. Подольської, О. Суперанської та ін.

**Мета магістерської роботи** – здійснити лексико-семантичний аналіз твірних баз мікротопонімів села Загірочко Стрийського району Львівської області та з'ясувати їхні основні словотвірні-структурні особливості.

Окреслена мета передбачає такі конкретні **завдання**:

- 1) зібрати найменування малих географічних назв на обстежуваній території;
- 2) укласти реєстр мікротопонімів;
- 3) здійснити поділ пропріальних одиниць на групи з огляду на семантику базових назв та структурну будову;
- 4) з'ясувати етимологію зафіксованих мікротопонімів;
- 5) проаналізувати словотвірну-структуру особливості цього виду онімів;
- 6) простежити зв'язок мікротопонімної системи даної місцевості з її історичним минулим, географічним положенням та діалектною різноманітністю.

Специфіка досліджуваного об'єкту та перелік завдань зумовили використання різноманітних **методів**. Для фіксації живого матеріалу – прийоми досліджень у польових умовах (спостереження, ідентифікація мікротопонімів на місцевості, інтерв'ювання). Описовий метод ужито для інвентаризації, систематизації локальних мікротопонімів, а також для визначення їхніх структурних компонентів. Структурний аналіз використано для визначення словотвірних моделей мікротопонімів, основних афіксів, що їх наповнюють. Продуктивність різних груп онімів встановлено за допомогою елементів кількісного аналізу

**Структура:** магістерська робота складається зі змісту, вступу, двох розділів, висновків, списку використаної літератури, додатків.

Обсяг роботи становить 82 сторінки, основного тексту – 69 сторінок.

## РОЗДІЛ I

## МІКРОТОПОНІМИ ЯК ОБ'ЄКТ НАУКОВОГО АНАЛІЗУ

### 1.1. Мікротопоніми як окрема група топонімів

Ономастика, як наука про власні назви, є відносно молодого дисципліною. Вона розвинулася щойно наприкінці XIX - на початку XX ст. Але попри те сучасна ономастика вже славиться своїми науковцями та містить ґрунтовні дослідження. Більшість українських ономастичних розвідок, опублікованих у цей час, відносяться до предмету вивчення топоніміки, антропоніміки й етніміки.

Відповідно до об'єкту дослідження в сучасній ономастиці виокремлюють такі розділи: антропоніміку (вивчає власні найменування людей), топоніміку (вивчає власні назви географічних об'єктів), космоніміку (вивчає назви космічних об'єктів), теоніміку (вивчає назви богів і божеств), зооніміку (вивчає клички тварин), урбаноніміку (вивчає назви внутріміських об'єктів), хрононіміку (вивчає назви проміжків часу), хремотоніміку (вивчає власні назви предметів матеріальної культури).

Топоніміка́ (від грец. τόπος – місце і ὄνομα (ονομα) – ім'я, назва) – це наука, яка вивчає географічні назви, їхнє походження, семантику їхньої мотиваційної бази, сучасний стан і зміни в їх структурі, вимові і написанні, тобто охоплює і синхронний, і діахронний аспект аналізу. Топоніміка є інтегральною дисципліною, що поєднує і використовує методи та матеріали щонайменше трьох наук: географії, історії та лінгвістики<sup>1</sup>.

Потрібно зауважити, що за кожним з розділів ономастики закріпилася своєрідна тріада термінів, які потребують чіткого розмежування, наприклад: антропонімія – сукупність особових імен, антропоніміка – їхні наукові дослідження, антропонім – одиниця<sup>2</sup>. Відповідно у нашій науковій роботі будемо чітко розмежовувати терміни «топоніміка» як наука про географічні назви, «топонімія» – об'єкт її

<sup>1</sup> Бучко Д. Класифікація ойконімів України (словотвірно-мотиваційний аспект) / Д. Бучко // Історична та сучасна українська ономастика: Вибрані праці. – Чернівці: «Букрек», 2013. – С. 198.

<sup>2</sup> Українська мова: Енциклопедія / НАН України, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні; редкол.: В. М. Русанівський та інші. – К., 2004. – С. 437.

дослідження, сукупність географічних назв і «топонім» у значення одиниці цього розділу ономастики.

Отже, топонімія – сукупність географічних назв певної території<sup>1</sup>. Проте ця система не є однорідною і відповідно до об'єкта номінації поділяється на такі основні підгрупи:

- гідроніми – власні назви водних об'єктів;
- ойконіми – назви населених пунктів, серед яких розрізняють астіоніми (назви міст) та комоніми (назви сіл);
- урбаноніми – назви міських об'єктів (вулиць, площ, пам'ятників тощо)
- ороніми – назви форм рельєфу;
- мікротопоніми – назви мікрооб'єктів, до яких зараховують назви урочищ, полів, лісів тощо<sup>2</sup>.

Власні назви є вторинними відповідно до загальних назв. Вони виникають за потреби виділити конкретний об'єкт серед ряду йому подібних, надати йому особливого статусу. Так зокрема виникають і мікротопоніми.

Те, що люди давали назви навіть найменшим за площею частинам їхньої місцевості, свідчить про спробу виокремити конкретні предмети серед групи їм подібних або навіть однакових. А це у свою чергу сприяє кращому орієнтуванню у просторі у той час, коли ще чіткої стандартизації та нумерації житлових будинків ще не було. З іншого боку, специфіка таких назв залежить, насамперед, від рівня пізнавальної діяльності людей: чим більше вони досліджували територію, тим виростало їхнє прагнення зробити її безпечною, знаною, своєю, таким чином давши їй своє ім'я. Ще одним важливим фактором при утворенні мікротопонімів є рівень культури людей, які їх створюють. «Мікротопоніми більше, ніж інші

<sup>1</sup> Янко М. Т. Топонімічний словник України: Словник-довідник / Уклад. М. Т. Янко – К.: «Знання», 1998. – С. 132.

<sup>2</sup> Скорук І. Д. Класифікація власних назв. Основні методи ономастичних досліджень // І. Д. Скорук // Курсова та дипломна робота з ономастики: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. – Луцьк, Вежа-Друк, 2017. – С. 61-62.

топоніми відображають давній ландшафт і рельєф місцевості, тому вивчення їх може допомогти краще пізнати те географічне середовище, в якому жили та здійснювали свою господарську діяльність мешканці певних регіонів»<sup>1</sup>, – підбиває підсумки мовознавець Д. Бучко.

Завдяки вивченню мікротопонімії якомога більше українських регіонів можна описати не лише спосіб життя жителів конкретної місцевості, у чому полягає їх історична цінність, а й самі дані про місцевість, її рельєф, природні зони, зміни, що відбулися, що має й географічну цінність. І звичайно, мікротопоніми приховують у собі дані про мовні зміни, зберігають давні форми, діалектні особливості, що є не менш цінним для лінгвістів.

Для мікротопонімів характерний тісний зв'язок з апелятивами, особливо з географічними термінами (гора, долина, ліс тощо). Серед усіх видів онімів вони найбільше зберігають свою вмотивованість, чим і схожі до загальних назв. Межею між ними є те, що мікротопоніми закріплені за конкретними фізико-географічними об'єктами<sup>2</sup>.

Мікротопоніми виникають на основі мови або діалекту. Вивчення мікротопонімії цінне тим, що це сфера живого мовлення, не затиснутого у рамки літературними нормами. Тому мікротопоніми як частина цього мовлення швидко реагують на зміну природних умов чи мовних законів, вони є більш рухливі, нестійкі, змінні, варіативні порівняно з назвами великих об'єктів, але, як правило, вони обмежені територіально зоною поширення того чи іншого діалекту, говору або мови. У них приховані різні регіональні та говіркові ознаки.

Кожна країна має свої особливості, які проявляються у менталітеті, традиціях, географічному розташуванні і відображаються у найменуваннях дрібних географічних об'єктів. Відповідно до цих особливостей можна

<sup>1</sup> Бучко Д. Лексико-мотиваційні та структурно-словотвірні особливості мікротопонімії Перегінщини / Д. Бучко // Історична та сучасна українська ономастика: Вибрані праці. – Чернівці: «Букрек», 2013. – С. 384.

<sup>2</sup> Тараненко О.О. Мікротопонім / О. О. Тараненко // Українська мова. Енциклопедія. – Київ 2004. – С. 318.



розрізняти різноманітні підходи до вивчення мікротопонімів, які виникли у різний час і неоднозначно трактуються як в українській, так і зарубіжній ономастиці<sup>1</sup>.

Дослідження з мікротопоніміки проводяться з метою зібрати і проаналізувати мікротопоніми конкретного населеного пункту або більшого за розмірами регіону. Потреба у дослідженні саме цих видів топонімів зумовлена тим, що цей клас онімів уже зазнав і далі продовжує зазнавати різких змін<sup>2</sup>.

Сьогодні ми маємо ґрунтовні надбання у галузі мікротопоніміки, які продовжують поповнюватися як невеликими за охопленням території розвідками, так і масивними і за охопленням матеріалом, і за різнобічним поглядом на об'єкт дослідженнями. Ретельно проаналізовано мікротопонімію таких регіонів України: Чернігівсько-Сумського Полісся (Є. Черепанова), Підгір'я (О. Михальчук), Західного Поділля (Н. Лісняк), басейну річки Ужа (В. Баньої), південно-східного Поділля (О. Заїчковська), півночі Львівської області (О. Проць), а також Чернівецької області в історичному аспекті (І. Чеховський), Сколівщини (Н. Сокіл), Івано-Франківщини (Н. Вебер), центральних та східних районів Львівської області (Н. Яніцька), Покуття (Л. Білінська), територій Самбірського Циркулу (О. Мосур).

Розглянемо деякі з них детальніше.

Понад десять тисяч мікротопонімів, які було зібрано більше ніж у двадцяти семи населених пунктах, аналізує у кандидатській дисертації «Мікротопонімія Чернівецької області в історичному аспекті (утворення на базі народної географічної термінології)»<sup>3</sup> І. Чеховський. Мовознавець

<sup>1</sup> Янчишина Я. Мікротопонімія Центральної Хмельниччини: дис. ... канд. філол. наук / Я. Янчишина. – Вінниця, 2021. – С. 27.

<sup>2</sup> Тараненко О.О. Мікротопонім / О. О. Тараненко // Українська мова. Енциклопедія. – Київ 2004. – С. 318.

<sup>3</sup> Чеховський І. Г. Мікротопонімія Чернівецької області в історичному аспекті (утворення на базі народної географічної термінології): автореф. дис. ... канд. іст. наук / І. Г. Чеховський – Чернівці, 1996. – 24 с.

використовує для аналізу не лише мовний, а й історико-географічний рівень.

О. Михальчук детально дослідила мікротопонімію Підгір'я. Вона звернула увагу на лексико-семантичне значення основ та структурно-словотвірні моделі творення. Лінгвістка дійшла до висновку, що похідних відапелятивних основ є втричі більше, аніж відонімних, що свідчить про те, що мікротопоніми найчастіше творять від загальних назв. Якщо ж говорити про трансонімізацію, то найчастіше в ролі базових основ використовуються географічні найменування.<sup>1</sup>

Н. Лісняк досліджувала мікротопоніми Західного Поділля у двох аспектах: з погляду семантики твірних основ (відапелятивні та відонімні) і структурної організації (прості і складені)<sup>2</sup>.

Н. Сокіл дослідила мікротопонімію Сколівщини кінця XVI - початку XXI ст. Як і в попередніх дисертаціях, основну увагу звернено на лексико-семантичний аспект аналізу твірних основ мікротопонімів, їхню етимологію. Проте словотвірні та структурні особливості онімів досліджено і на синхронному, і на діахронному рівнях. Учена використовувала матеріали Йосифінської та Францисканської метрик, «Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich», «Матеріали до географічного словника Буковини і Галичини» М. М. Кордуби, архівні записи Г. Дем'яна та власні польові фіксації мікротопонімів. Мовознавиця довела, що серед мікротопонімів переважають ті, що мають в своїй основі апелятивні найменування<sup>3</sup>.

Мікротопонімію басейну річки Уж різнопланово дослідила В. Баньої. Новизною цього дослідження стала спроба запровадження класифікації мікротопонімів за назво твірними та структурно-семантичними

<sup>1</sup> Михальчук О. І. Мікротопонімія Підгір'я: автореф. дис. ... канд. філол. наук / О. І. Михальчук. – Київ, 1998. – 16 с.

<sup>2</sup> Лісняк Н. І. Мікротопонімія Західного Поділля: автореф. дис. ... канд. філол. наук / Н. І. Лісняк. – Ужгород, 2004. – 20 с.

<sup>3</sup> Сокіл Н. В. Мікротопонімія Сколівщини: автореф. дис. ... канд. філол. наук / Н. В. Сокіл. – Львів, 2007. – 20 с.

характеристиками. Потрібно зауважити, що джерельна база дослідження становить дев'ять тисяч особисто зібраних дослідницею найменувань<sup>1</sup>.

Дослідження О. Мосур є першою спробою лексико-семантичного та структурно-словотвірного аналізу мікротопонімів Самбірського циркулу кінця XVIII – початку XIX ст. на матеріалі онімного фактажу Йосифінської та Францисканської метрик. Самбірський циркул – це адміністративно-територіальна одиниця Галичини кін. XVIII – поч. XIX ст., яка об'єднувала 412 населених пунктів (міст, сіл, передмість, присілків, хуторів). В історичній мікротопонімії представлено основні принципи номінації географічних об'єктів та проаналізовано структуру історичного мікротопонімікону<sup>2</sup>.

В антропоцентричному аспекті досліджено мікротопонімію півночі Львівською областю. О. Проць звернула увагу на потребу аналізувати назви малих географічних об'єктів з позиції свідомості номінатора, який займає вагоме місце у тріаді «названий об'єкт - номінатор - засоби мови»<sup>3</sup>.

Потрібно також згадати про «Словник мікротопонімів українських сіл Східної Словаччини», укладач якого М. Дуйчак класифікує ці найменування за семантикою та структурою<sup>4</sup>.

Отже, перелічені дослідження доводять, що в Україні й досі триває пошук методів та принципів дослідження мікротопонімного матеріалу. Усі вони спрямовані на визначення статусу мікротопонімів з-посеред інших видів цих онімів, їхньої структури, етимології, семантики їхньої мотивувальної бази і методів дослідження.

<sup>1</sup> Баньої В. Ф. Мікротопонімія басейну річки Ужа: (на матеріалі українських говірок Закарпаття): автореф. дис. ... канд. філол. наук. / В. Ф. Баньої. – Івано-Франківськ, 2009. – 20 с.

<sup>2</sup> Мосур О. С. Мікротопонімія кінця XVIII -початку XIX століття: Самбірський Циркул: автореф. дис. ... канд. філол. наук / О. С. Мосур. – Львівський національний університет ім. Івана Франка. – Львів, 2019. – 21 с.

<sup>3</sup> Проць О. І. Мікротопонімія півночі Львівської області: автореф. дис. ... канд. філол. наук / О. І. Проць. – Львів, 2011. – 18 с.

<sup>4</sup> Дуйчак М. Мікротопонімія українських сіл Східної Словаччини. (Лексико-семантичні групи та структура) / М. Дуйчак // Науковий збірник музею української культури у Свиднику. - Братислава: Словацьке пед. вид-во, 1994. - С. 260-372.

## 1.2. Становлення терміна «мікротопонім» та дискусії щодо його значення

Термін «мікротопонім» з'явився досить пізно. Уже в дослідженнях другої половини ХХ ст. знаходимо перші спроби дати визначення мікротопонімам, чітко окреслити їхні межі, встановити природу, ознаки, принципи та критерії виділення. Перші наукові дослідження стали фундаментом закріплення терміна в ономастичній термінології та сприяли подальшому його функціонуванню.

Вперше поняття «мікротопоніміка» вжив український дослідник О. Мельничук, який використав його у своїй праці «Топоніміка

Кодимського району Одеської області», що вийшла 1957 р. Але в ній вчений не дав чіткого тлумачення цьому поняттю, хоча з самого дослідження можна дійти висновку, що до мікротопонімів О. Мельничук відносив найменування полів, лісів, ярів та інших топографічних об'єктів<sup>1</sup>.

Наведемо декілька версій дефініцій мікротопоніма і розглянемо їх детальніше.

В. Німчук у проєкті «Українська ономастична термінологія» трактує мікротопонім як назву об'єкта локального значення, поряд з яким подає й інший термін «макротопонім» – назва об'єкта ширшого значення. Різницю між цими двома поняттями пояснено на прикладі двох онімів: Облаз (гора на Закарпатті) та Карпати – мікроотопонім та макротопонім відповідно<sup>2</sup>. Важливо, що до мікротопонімів В. Німчук не відносить найменування хуторів, присілків, кутків (заселені місцевості), тому що, на його думку, ці назви належать безпосередньо до ойконімів.

В енциклопедії «Українська мова» знаходимо статтю авторства О. Карпенка: «мікротопонім – вид топоніма, власна назва невеликого місцевого географічного об'єкта та частини макрооб'єктів (лісків, урочищ,

<sup>1</sup> Мельничук О. Топоніміка Кодимського району Одеської області / О. Мельничук // Мовознавство. – 1957, Т. XIV. – С. 59.

<sup>2</sup> Німчук В. В. Українська ономастична термінологія (проєкт) / В. В. Німчук // Повідомлення української ономастичної комісії. Вип. 1. Відп. ред.. К. Цілуйко. – Київ: Наукова думка, 1966. – С. 34.

полів, сінокосів, стежок, пасовищ, окремих каменів тощо)»<sup>1</sup>. Отже, мовознавець також зараховує до цього виду онімів лише незаселені території, крім того лише природні об'єкти.

Ю. Карпенко виділяє такі основні ознаки мікротопонімів:

- вони легко змінюються, замінюються або ж зовсім зникають, що вказує на їхню нестійкість;
- у мікротопонімії мінімальна відстань між ними та загальними назвами;
- тісний зв'язок мікротопонімів з географічними термінами;
- важливим джерелом мікротопонімії є власні назви людей та географічні назви, хоча апелятиви теж слугують базою для їх утворення;
- для мікротопонімії характерні переважно безформантні утворення тощо<sup>2</sup>.

Енциклопедичний словник за редакцією В. Ярцевої у словниковій статті «топоніміка» містить чітке розмежування термінів «макротопонімія» та «мікротопонімія» відповідно до величини названих об'єктів, причому назви створених людиною об'єктів відносяться до макротопонімії, тоді коли мікротопонімія, як і в попередньому визначенні, – це індивідуалізовані найменування малих географічних об'єктів<sup>3</sup>.

Що цікаво, у «Словнику лінгвістичних термінів» Д. Галича та І. Олійника містяться тільки загальний термін «топонім», та вузький «макротопонім» як власна назва великого, добре відомого фізико-географічного об'єкта<sup>4</sup>. Це свідчить про незакріпленість та нестійкість поняття «мікротопонім».

<sup>1</sup> Українська мова: Енциклопедія / ред. кол.: В. М. Русанівський та ін. 2-е вид., випр. і допов. – Київ: Вид-во «Укр. енциклопедія» ім. М. Бажана, 2004. – С. 345.

<sup>2</sup> Баньої В. Ф. Мікротопонімія басейну річки Ужа: (на матеріалі українських говірок Закарпаття): автореф. дис. ... канд. філол. наук. / В. Ф. Баньої. – Івано-Франківськ, 2009. – 20 с.

<sup>3</sup> Языкознание. Большой энциклопедический словарь / Гл. Ред. В. Ярцева. – Москва, 1998. – С. 516.

<sup>4</sup> Ганич Д. І. Словник лінгвістичних термінів / Уклад. Д. І. Ганич. – Київ: Вища школа, 1985. – С. 124.

Мовознавець Д. Бучко подає таке визначення цього терміна: «Мікротопоніми (інакше анойконіми), тобто назви незаселених географічних об'єктів, – це найменування полів, лук, лісів, пасовищ, гір, і под., які виконують винятково важливу роль у житті людей передусім сільської місцевості»<sup>1</sup>. Лінгвіст пропонує замінити термін «мікротопонім» на «анойконім». У наведеному уривку мовознавець чітко наголошує на двох основних ознаках цього виду топонімів:

- 1) мікротопоніми – назви незаселених географічних об'єктів, чим відрізняється від інших топонімних видів (тобто до цього підвиду мовознавець не відносить назви хуторів, кутків, присілків);
- 2) важлива роль мікротопонімів у житті передусім сільських жителів.

У словнику Н. Подольської немає терміна «мікротопонім». Натомість є дефініція анойконіма - «власна назва незаселеного об'єкта на Землі, створеного людиною»<sup>2</sup>. Тобто дослідниця зараховує до цієї групи об'єкти створені людиною, а не лише природні, але знову ж таки відкидає найменування частин населеного пункту, які є заселені. Позаяк в інших своїх дослідженнях Н. Подольська користується обома термінами.

В одній зі своїх статей дослідниця наводить досить цікаві екстралінгвальні відмінності мікротопонімії від інших класів топонімів:

- порівняно невеликий період функціонування більшості мікротопонімів;
- обмеженість території їхнього вживання;
- тісний і безпосередній зв'язок між назвою та характером об'єкта;

<sup>1</sup> Бучко Д. Лексико-мотиваційні та структурно-словотвірні особливості мікротопонімії Перегінщини / Д. Бучко // Історична та сучасна українська ономастика: Вибрані праці. – Чернівці: «Букрек», 2013. – С. 384.

<sup>2</sup> Подольская Н. В. Словарь русской ономастической терминологии / отв. ред. А. В. Суперанская. – Москва, : Наука, 1988. – С. 30.

– здатність мікротопонімів бути назвами-орієнтирами<sup>1</sup>.

В. Баньої зазначає, що серед домінуючих ознак, які дозволяють виділити мікротопоніми в окрему групу, варто назвати такі:

- 1) вузька сфера вживання (в основному в межах одного населеного пункту);
- 2) утворення переважно на базі місцевої говірки;
- 3) усна передача та поодинокі фіксованість у письмових джерелах;
- 4) відносна недовготривалість функціонування назв у зв'язку зі зміною поколінь мовців та перетвореннями в географічному середовищі;
- 5) варіативність мікротопонімів, що зумовлюється вищенаведеними фактами<sup>2</sup>.

Дискусійним донині залишається й зміст терміну «мікротопонім», зокрема те, які об'єкти (створені людиною чи лише природні, заселені чи лише незаселені території) зараховувати до цього виду онімів, що яскраво помітно на прикладі попередньо наведених дефініцій.

О. Суперанська пропонує виключити з мікротопонімії назви вулиць, мотивуючи це тим, що ці назви варто зараховувати до урбанонімів. Загалом дослідниця пише у своїх статтях про три яруси назв: макротопонімія, топонімія і мікротопонімія, при чому до мікротопонімів вона зараховує індивідуальні назви невеликих природних і штучно створених об'єктів<sup>3</sup>.

Порівнюючи мікротопоніми, топоніми та макротопоніми, О. Суперанська виокремлює їхні спільні та відмінні ознаки. До спільних належать:

- всі вони є номінативними одиницями;
- окрім найменувань, вони мають ще й загальні назви;
- прив'язаність до місця.

<sup>1</sup> Подольская Н. В. Микротопонимы древних памятников восьменности / Н. В. Подольская // Микротопонимия. Тезисы совещания. – Москва, 1964. – С. 15.

<sup>2</sup> Баньої В. Ф. Микротопонімія басейну річки Ужа: (на матеріалі українських говірок Закарпаття): автореф. дис. ... канд. філол. наук. / В. Ф. Баньої.– Івано-Франківськ, 2009. – С. 18.

<sup>3</sup> Суперанская А. В. Микротопонимия, макротопонимия и их отличие от собственно топонимии / А. В. Суперанская // Микротопонимия: материалы совещания. – Москва, 1967. – С. 38.

Відмінності полягають у:

- розмірах та характері названих об'єктів;
- їх ролі в житті людини;
- випадковості мотивації більшості топонімів та мікротопонімів та не випадковості більшості макропотопонімів;
- входження в різні системи<sup>1</sup>.

На думку Ю. Карпенка, належність до певного виду визначається не розміром, а характером названого об'єкта. Вчений виокремлює такі особливі риси цих онімів:

- обмеженість у сфері вживання;
- їх змінюваність або зникнення;
- орієнтація на невеликій території;
- часте вживання загальних назв у функції власних без будь-яких словотворчих змін;
- для них характерне перенесення за суміжністю назви з одного географічного об'єкта на інший, з давнішого на новий тощо<sup>2</sup>.

Л. Климкова також окреслила спільні ознаки топонімії та мікротопонімії<sup>3</sup>, серед яких:

- зумовленість екстралінгвальними чинниками;
- наявність подвійних найменувань одного об'єкта;
- варіювання та мовна неусталеність у сфері функціонування – в усному мовленні;
- наявність емоційно-експресивного складника.

Наявність такої кількості спільних ознак можна пояснити тим, що мікротопоніми як підгрупа безпосередньо належать до групи топонімів. Натомість специфічні риси мікротопонімів лінгвістка вбачає в наступному:

<sup>1</sup> Суперанская А. В. Микротопонимия, макротопонимия и их отличие от собственно топонимии / А. В. Суперанская // Микротопонимия: материалы совещания. – Москва, 1967. – С. 38.

<sup>2</sup> Карпенко Ю. А. Особливості і джерела мікротопонімії / Ю. А. Карпенко // Микротопонимия: материалы совещания. – Москва, 1967. – С. 15.

<sup>3</sup> Климкова Л. А. Нижегородская микротопонимия в языковой картине мира: автореф. дис. ... канд. филол. наук / Л. А. Климкова. – Москва, 2008. – С. 17-18.



- семантична вмотивованість більшої частини цих онімів;
- їхня недовговічність;
- функціонування в численних фонетичних варіантах;
- поширеність структури у вигляді прийменниково-відмінкових конструкцій та різних словосполучень;
- базою є місцевий діалект, а не літературна мова;
- відомість обмеженій групі людей;
- відсутність письмової фіксації<sup>1</sup>. Цим вони відрізняються від топонімів, адже навіть найменші населені пункти нанесені на карти.

Отже, покликаючись на вище наведені дослідження можна навести такі виділені всіма лінгвістами екстралінгвальні ознаки мікротопонімів: вузьколокальність, мінливість, нефіксованість у писемних джерелах, зрозумілість та відомість обмеженій групі людей, називають лише невеликі за розмірами об'єкти, які допомагають орієнтуватися на певній місцевості.

Щодо особливих лінгвістичних ознак, можна виділити наближеність до загальних назв, наявність варіантів, відображення діалектних особливостей, семантична вмотивованість. Вважаємо, що цих ознак достатньо, щоб виокремлювати мікротопоніми як окремий підвид власних назв.

---

<sup>1</sup> Климкова Л. А. Нижегородская микропонимия в языковой картине мира: автореф. дис. ... канд. филол. наук / Л. А. Климкова. – Москва, 2008. – С. 18.

### 1.3. Аспекти дослідження мікротопонімів

Наукове дослідження українських топонімів та мікротопонімів зокрема з погляду лінгвістики розпочалося наприкінці XIX – на початку XX ст. Відтоді з'явилася потреба визначення основних аспектів організації та методики ономастичних досліджень, з'ясування предмета топоніміки, методів і прийомів вивчення походження та етимології топонімних одиниць, гостро постало питання про принципи класифікації топонімів та мікротопонімів. На думку мовознавця А.Білецького, ономастичний матеріал треба досліджувати у зв'язку із мовними і позамовними феноменами, адже деякі компоненти структури мови щільно пов'язані з розвитком культури<sup>1</sup>.

Мікротопонімія відображає культурно-господарські, географічні та історичні зміни конкретного поселення масштабнішого регіону. В. Баньої в своїх статтях наголошує, що виокремити мікротопоніми як самостійну групу дають змогу ряд диференційних ознак<sup>2</sup>, таких як: як вузька сфера вживання (в основному в межах одного населеного пункту); утворення переважно на базі місцевої говірки; усне передавання та незафіксованість у письмових джерелах; відносна недовготривалість існування назв, пов'язана зі зміною поколінь мовців, перетвореннями в географічному середовищі; варіативність мікротопонімів.

Початковим етапом будь-якої ономастичної студії, безперечно, є збір матеріалу, що може відбуватися двома способами:

1) запис топонімів шляхом опитування корінного населення досліджуваної території (польові дослідження, робота з усним живим мовленням);

2) вилучення матеріалу з друкованих джерел (архівна робота, студії з письмово зафіксованими онімами). Другий етап А. Білецький визначає як

<sup>1</sup>Білецький А. О. Основи етимологічних досліджень ономастичного матеріалу / А.О. Білецький // Ономастика: Республіканський міжвідомчий збірник. – К.: Наук. думка, 1966. – С. 3-15.

<sup>2</sup> Баньої В. Ф. Закарпатські мікротопоніми басейну річки Ужа, мотивовані антропонімами / В. Ф. Баньої // Одеський лінгвістичний вісник. – 2014. - Вип. 4. – С. 9.

локалізацію та хронологізацію<sup>1</sup>. Безперечно, дослідження, виконані на основі особисто зібраного матеріалу, мають більшу цінність, адже дають змогу записати вимову мікротопонімів, їхні варіанти і зауваження до семантики їхніх твірних слів. Другий спосіб використовують для діяхронного аналізу мікротопонімів, щоб зафіксувати зміни у мікротопонімній системі крізь призму часу.

Таким чином дослідження мікротопонімії чітко визначеної території найперше розпочинається зі збору матеріалу в польових умовах. Запис онімних одиниць проводять за певним планом, правилами, тобто опитувальником, у якому передбачені всі особливості найменувань дослідженої території. Тобто, окрім переліку зафіксованих назв певних об'єктів програма повинна забезпечувати і додатковий матеріал опису зібраних мікротопонімів. Такою базою 70-х років ХХ ст. є «Програма збирання матеріалів для дослідження топоніміки України» К. Цілуйка<sup>2</sup>. За цією програмою організовано багато топонімічних досліджень та зібрано значну кількість мікротопонімів, які охоплюють майже всі типи географічних об'єктів, властивих для території України.

В. Баньої стверджує, що у процесі збору мікротопонімії треба брати до уваги той факт, що до цієї програми не входять назви деяких географічних об'єктів: дромоніми (назви шляхів зв'язку), еклезіоніми (найменування місць здійснення обрядів, поклоніння будь-якої релігії, тобто назви церков, дзвіниць, хрестів, тощо), частина ергонімів – так звані «культурні» назви, які, на думку дослідниці, також потрібно зараховувати до обсягу мікротопонімії регіону<sup>3</sup>.

В українській ономастиці усталилося дослідження мікротопонімного матеріалу на синхронному та діяхронному зрізі, тобто з'ясування семантики мотивувальних основ та структурних і фонетичних змін цих

<sup>1</sup> Білецький А. О. Основи етимологічних досліджень ономастичного матеріалу / А.О. Білецький // Ономастика: Республіканський міжвідомчий збірник. – К.: Наук. думка, 1966. – С. 3–15.

<sup>2</sup> Цілуйко К. К. Програма збирання матеріалів для вивчення топоніміки України / К. К. Цілуйко. – К., 1962. – 21 с.

<sup>3</sup> Баньої В. Деякі аспекти дослідження мікротопонімів / В. Баньої // Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства. – 2015. - Вип. 20. – С. 15.

онімів. Проте поза увагою часто залишається порівняльно-історичний аспект, який передбачає реконструкцію первинного базового елемента.

Як вже згадував О. Білецький, ономастичний матеріал фіксується в усній та писемній традиціях<sup>1</sup>. Усна традиція має пряме відношення до діалектології і основним є те, що дослідження мікротопонімів повинно базуватись на основі місцевих говірок, адже саме цей діалектний матеріал дає можливість виявити характерні особливості утворення та функціонування локальних географічних найменувань.

Тому для об'єктивного аналізу мікротопонімів на синхронному зрізі важливими є такі умови:

1) точна фіксація найменувань методом транскрибування (фонетичною чи фонематичною транскрипціями), яка враховувала б якомога більше діалектних особливостей;

2) фіксація всіх наявних мікротопонімних варіантів, позаяк варіанти на синхронному рівні є результатом хронологічних процесів, своєрідних відбитків діахронних варіантів<sup>2</sup>.

Одним із фінальних, та не менш важливим етапів дослідження мікротопонімної системи певного регіону є укладання словника, базою для якого є зібраний та опрацьований матеріал. Укладачі регіональних словників білоруських мікротопонімів вважають обов'язковою умовою для створення таких словників враховувати низку таких чинників:

- 1) зв'язок мікротопонімів із місцевими географічними термінами;
- 2) відображення в найменуваннях мікрооб'єктів мовних архаїчних рис, подекуди вже витіснених новими нормами;
- 3) тісний зв'язок мікротопонімів з іншими онімами;
- 4) творення на базі народних говорів;
- 5) наявність різних груп мікротопонімів залежно від способів їх творення<sup>1</sup>.

<sup>1</sup>Білецький А. О. Основи етимологічних досліджень ономастичного матеріалу / А.О. Білецький // Ономастика: Республіканський міжвідомчий збірник. – К.: Наук. думка, 1966. – С. 3-15.

<sup>2</sup>Баньої В. Деякі аспекти дослідження мікротопонімів / В. Баньої // Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства. – 2015. - Вип. 20. – С. 15.

На думку багатьох ономастів, саме ці риси відображають перехід загальних назв у власні, показують процес і наслідки перенесення назв із одного географічного об'єкта на інший, визначають не тільки зв'язок, але й відмінність мікротопонімії від ойконімії.

Опрацювавши лексикографічні матеріали у царині мікротопонімії, В. Баньої підсумовує, що словникова стаття повинна передбачати відповідь на такі три запитання:

- 1) Яким є мікротопонім: його вимова, відмінювання, варіанти?
- 2) Територіальні межі поширення оніма?
- 3) Як утворилась назва, семантика його твірної бази, спосіб творення та яких змін зазнала (етапи її розвитку)<sup>2</sup>?

На погляд лінгвісти, чіткі та докладні відповіді на ці запитання дозволять здійснити якомога точніший аналіз мікротопонімії певного населеного пункту чи регіону з різних аспектів.

Для семантичного аналізу твірної бази мікротопонімів основними є чинники, що визначають його виникнення та функціонування. До них зараховують культурно-історичні події, відносно розташування географічних об'єктів, а також фізико-географічні особливості. В. Лучик переконаний, що із погляду семантичного зв'язку між мікротопонімами й екстралінгвальними чинниками на творення назв мікротопонімів впливають такі реалії:

- 1) антропологічний (людський) – визначає відношення власної назви до антропоніма;
- 2) просторовий – вказує на розташування об'єкта стосовно інших географічних об'єктів на певній території;
- 3) внутрішній – визначає притаманні об'єкту риси, його характерні властивості;

---

<sup>1</sup> Адамович Е. М. О принципах составления региональных словарей белорусских микротопонимов / Е. М. Адамович // Перспективы развития славянской ономастики. – М., 1980. – С. 180-184.

<sup>2</sup> Баньої В. Деякі аспекти дослідження мікротопонімів / В. Баньої // Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства. – 2015. - Вип. 20. – С. 16.

4) ідеологічний – характеризують ідеологію відповідного суспільства у певний період часу, що простежується через приписування географічному об'єкту певних політичних, релігійних чи ідеологічних поглядів<sup>1</sup>.

Потреба етимологічного аналізу мікротопонімів пояснюється перш за все певними труднощами у процесі пошуку етимона при частковій та нульовій взаємозалежності назв<sup>2</sup>. Є. Отін залежно від характеру елемента об'єктивної реальності, що відображається в топонімі, пропонує розрізнати три види топонімних етимонів:

1) предметно зумовлені (відображають матеріально виражену природну чи локальну особливість об'єкта;

2) зумовлені подією (містять дані про певні події, пов'язані з конкретним географічним об'єктом; реконструкція такої події може бути ускладнена тим, що маючи тільки місцевий характер та не маючи письмової фіксації, у пам'яті людей довго не зберігається);

3) ситуативно зумовлені (відображення топонімних ситуацій, взаємодії назв у межах системи)<sup>3</sup>.

Найсприятливішими умовами етимологічного дослідження онімів А. Білецький вважає: а) зв'язок із загальними назвами конкретної мови чи групи споріднених мов, який можна встановити на основі вивчення історичного та діалектного словотворення; б) структурний характер ономастичних елементів, тобто наявність у ньому словотворчих морфем; в) наявність фонетичних, фонеморфологічних, графічних і орфографічних варіантів обраної для дослідження одиниці<sup>4</sup>.

На основі встановлених принципів лінгвістичного аналізу топонімного матеріалу лінгвісти будують різні класифікації. Перші спроби

<sup>1</sup> Лучик В. В. Ретроспективний і перспективний погляди на українську ойконімію та стан її вивчення / В. В. Лучик // *Linguistica slavica: ювілейний збірник на пошану Ірини Михалівни Желєзняк*. – К.: Київ, 2002. – С. 93-94.

<sup>2</sup> Отін Е. С. О природе топонимического этимона / Е. С. Отин // *Питання сучасної ономастики*. – К.: Наук. думка, 1976. – С.14-15.

<sup>3</sup> Там само. – С.17.

<sup>4</sup> Білецький А. О. Основи етимологічних досліджень ономастичного матеріалу / А.О. Білецький // *Ономастика: Республіканський міжвідомчий збірник*. – К.: Наук. думка, 1966. – С. 10.

покласти ці оніми відносяться до другої половини XIX ст. (Ф. Міклошич, Ф. Палацький). Поділ назв передавав два екстралінгвальні чинники: людський та природний, відповідно до яких було виокремлено топоніми, похідні від власних назв людей, та топоніми, похідні від загальних назв, що вказували на географічну характеристику території. Ці критерії стали базовими для класифікації, названої в ономастичних студіях як лексико-семантична<sup>1</sup>. Хоча насправді мається на увазі не семантика самих топонімів чи мікротопонімів, а їхньої мотивувальної бази, значення їхніх основ.

Зараз класифікація назв за семантикою твірної основи передбачає поділ власних назв на відонімні (відантропонімні, відтопонімні) та відапелятивні (назви, пов'язані з флорою, фауною, рельєфом, властивостями об'єкта, ремеслами регіонів, сільськими промислами тощо) групи топонімів. Аналіз семантики твірної бази дає можливість класифікувати локальні географічні назви й за мотиваційною ознакою, тобто за характером відношення між назвою та денотатом на момент утворення топоніма.

Структурна класифікація представлена в наукових ономастичних дослідженнях, як правило, трьома основними групами: прості назви, складні (утворені словоскладанням і такі, що складаються з основи та суфікса), складені назви (такі, що утворилися словосполученням)<sup>2</sup>.

У дисертації Д. Бучко запропоновано словотвірну-структурну класифікацію. Вчений поділяв оніми на дві групи: первинні та вторинні. Серед первинних мікротопонімів – мікротопоніми з неподільними та подільними основами, співзвучні з афіксальними апелятивами.

<sup>1</sup> Баньої В. Деякі аспекти дослідження мікротопонімів / В. Баньої // Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства. – 2015. - Вип. 20. – С. 17.

<sup>2</sup> Беленькая В.Д. Принципы классификации топонимии (на основе географических наименований Англии) / В. Д. Беленькая // Питання ономастики: матеріали II Республіканської наради з питань ономастики. – К.: Наук. думка, 1965. – С. 126.

Морфологічні, або вторинні, утворення діляться на суфіксальні, префіксальні та композиційні<sup>1</sup>.

Отже, аналіз мікротопонімів на синхронному та діяхронному зрізах передбачає такі основні етапи: збір матеріалу, його систематизацію, класифікацію та лінгвістичну інтерпретацію за структурно-семантичними, мотиваційними принципами. Тому комплексний мовний аналіз мікротопонімів потребує урахування фізико-географічних особливостей регіону, історії його заселення, адже мікротопонімія піддається впливові зовнішніх і внутрішніх факторів як у момент свого створення, так і в період свого функціонування.

---

<sup>1</sup> Бучко Д. Г. Ойконімія Покуття: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра філол. наук / Д. Г. Бучко. – Чернівці, 1992. – 35с.



#### 1.4. Структурно-семантичні особливості мікротопонімів

Відповідно до усталеної оносмастичної традиції залежно від семантики твірних основ мікротопоніми поділяють на 2 великі групи: відонімні (ті, що походять від власних назв – онімів) та відапелятивні (ті, що походять від загальних назв – апелятивів). Традиційно закріпився погляд на мікротопоніми як на проміжний рівень між пропріальними та загальними назвами. Оскільки «для мікротопонімів здебільшого характерний тісний зв'язок з апелятивами, особливо з географічними термінами, серед усіх видів власних назв вони найближче стоять до загальних слів, зберігаючи свою вмотивованість»<sup>1</sup> – читаємо в енциклопедії «Українська мова». Така близькість цих одиниць сприяє їх взаємопереходу, що називають явищем онімізації. «Ясна річ, система протиставлень в синхронії перехідних явищ не знає. З цього погляду мікротопоніми такі ж власні імена, як і будь-які інші топоніми. Але діяхронно ступінь диференційованості, доза розбіжності можуть бути неоднаковими. Такі явища відбуваються на всіх рівнях мовної структури. Й ось з такого погляду мікротопоніми – менш виразні власні імена, ніж інші топоніми»<sup>2</sup> – стверджує Ю. Карпенко.

Г. Рак при аналізі мікротопонімів семантичний аналіз їхніх твірних основ здійснювала за такими основними ознаками<sup>3</sup>:

- 1) відношення до людини;
- 2) відношення до реалій навколишньої дійсності;
- 3) внутрішні характеристики об'єктів, названих мікротопонімами.

За відношенням до людини виділено такі категорії мікротопонімів:

- відантропонімні;
- відетнонімні;

<sup>1</sup> Українська мова : енциклопедія / редкол. В. М. Русанівський, О. О. Тараненко, М. П. Зяблюк та ін. – 2-ге вид., випр. і доп. – К. : Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2004. – С. 345.

<sup>2</sup> Карпенко Ю. А. Взаимосвязь географических терминов и топонимов / Ю. А. Карпенко // Местные географические термины в топонимии : тезисы докладов и сообщений. – М., 1966. – С. 19.

<sup>3</sup> Рак Г. В. Структурно-семантичні особливості мікротопонімів давнього Києва / Г. В. Рак // Магістеріум. Мовознавчі студії. – 2014. – Вип. 57. – С. 89.

- такі, що походять від інших ознак людини або суспільства.

Найчисленнішу мотиваційно-семантичну групу утворюють відантропонімні мікротопоніми, які складаються з посесивів, що вказують на належність об'єктів певній особі. Базою для мікротопонімів цієї групи вважають власні імена та прізвиська людей. Наступною за продуктивністю групою є відетнонімні мікротопоніми, які вказують на належність або відношення об'єкта до людей за їхньою етнічною ознакою. Основою мікротопонімних одиниць цієї категорії є назва певного етносу чи етнічної спільності. І найменшу групу становлять мікротопоніми, що походять від інших тематичних груп, назв, осіб (переважно пов'язані з культурно-історичними реаліями).

За відношенням до реалій навколишньої дійсності лінгвістка диференціює мікротопоніми на такі групи:

- відойконімні (похідні від назв селищ та інших населених пунктів);
- відмікротопонімні (похідні від інших мікротопонімів);
- відхоронімні (за відношенням до назв частин міста);
- мікротопоніми, мотиваційною основою яких є природничо-географічні терміни;
- оніми, що походять від назв інших тематичних груп (часто пов'язані з культурно-історичними реаліями)<sup>1</sup>.

Мікротопоніми, мотиваційною основою яких є природничо-географічні терміни, належать до відносно продуктивних. Вони, як і твірні географічні терміни, характеризуються прив'язкою до природних об'єктів. Проте ці дві групи лексем не є тотожними, тому що для термінів ця прив'язка полягає в найменуванні цілого класу однорідних об'єктів, а для мікротопонімів – у називанні окремих одиничних об'єктів. Тобто терміни є більш абстрактними одиницями, тоді як мікротопоніми, називаючи окремий об'єкт, і, відповідно акумулюючи в собі ознаки цього об'єкта, є

<sup>1</sup> Рак Г. В. Структурно-семантичні особливості мікротопонімів давнього Києва / Г. В. Рак // Магістеріум. Мовознавчі студії. – 2014. – Вип. 57. – С. 89.

більш конкретними. Але кількість ознак, закріплених за певною назвою (власною чи загальною) не є сталою, вона змінюється. Збільшення чи зменшення таких ознак спричиняє взаємоперехід між термінами та топонімами. Так і відбувається перетворення терміна на топонім.

За структурними особливостями мікротопоніми поділяють на прості (однослівні, однокомпонентні) та складені (двослівні, багатоконпонентні). До простих переважно відносять ті, що складаються з однієї лексеми. Вона може містити просту або складну основу, оформлену за лексико-граматичною моделлю іменника чи прикметника в чоловічому, жіночому, середньому роді або у формі множини. Твірними основами простих мікротопонімів є апелятиви, антропоніми й топоніми.

До складених мікротопонімів зараховують двослівні назви та прийменникові словоформи. За частиномовною характеристикою двослівні мікротопоніми представляють дві моделі, в яких опорним словом є іменник. Найчастіше прикметник перебуває в препозиції. До складу таких мікротопонімів зазвичай входять географічні терміни поле, ставок, колодязь. Мовознавці наголошують, що в мікротопонімії саме апелятив вносить найсуттєвішу вказівку на вид об'єкта. Прикметники вказують на розмір, форму, зовнішній вигляд, час виникнення, місцезнаходження. На думку В. Лужецької, виникнення таких формацій зумовлено насамперед потребою номінувати кілька однотипних об'єктів, що знаходяться близько один від одного, тому атрибути в цьому випадку виконують розрізнявальну функцію<sup>1</sup>.

Серед мікротопонімів виявляють також і прийменникові словоформи. У науковій літературі їх іменують назвами-орієнтирами. Вони вказують на місце розташування одного об'єкта відносно іншого. Прийменникові конструкції – це утворення, що складаються з прийменника та загальної назви.

---

<sup>1</sup> Лужецька О. Мікротопоніми складеної структури Бережанщини та Підгаєччини / О. Лужецька // Рідне слово в етнокультурному вимірі, 2012. – С. 181-188.

Д. Бучко, аналізуючи словотвірну структуру мікротопонімів, виділяє п'ять груп:

1. Мікротопоніми, утворені лексико-семантичним способом. За значенням етимонів ці назви поділяються на окремі підгрупи:

- мотивовані назвами окремих ділянок землі, одиниць міри;
- мотивовані назвами додатного чи від'ємного рельєфу;
- етимони яких відображають підсічне господарювання, зміну рельєфу;
- етимони яких вказують на форму, розмір, місце положення, інші ознаки мікрооб'єктів;
- етимони яких первісно називали водні об'єкти;
- мотивовані назвами флори;
- мотивовані назвами будівель, споруд;
- ті, що походять від так званих від родинних назв поселень;
- ті, що виникли внаслідок трансонімізації.

2. Мікротопоніми, утворені морфологічним способом деривації;

3. Мікротопоніми, утворені морфолого-синтаксичним способом;

4. Прийменникові конструкції. На відміну від інших мікротопонімів вони не містять жодної інформації про іменованний об'єкт, а тільки визначають його розташування відносно інших місцевих об'єктів, тому їх часто називають «назвами-орієнтирами».

5. Синтаксичні структури<sup>1</sup>.

Отже, вивчення лексико-семантичних та структурно-словотвірних особливостей мікротопонімів уже має свої здобутки та є надійною базою для подальших ономастичних досліджень власних назв на рівні мікротопонімії.

---

<sup>1</sup> Бучко Д. Лексико-мотиваційні та структурно-словотвірні особливості мікротопонімії Перегінщини / Д. Бучко // Історична та сучасна українська ономастика: Вибрані праці. - Чернівці: «Букрек», 2013. - С. 384-394.

## РОЗДІЛ II

### КЛАСИФІКАЦІЯ МІКРОТОПОНІМІВ ВІДПОВІДНО ДО ОБ'ЄКТА НОМІНАЦІЇ

Одним із проблемних питань та завдань сучасної мікротопоніміки як науки є визначення переліку об'єктів, назви яких варто вважати мікротопонімами. Адже ще й досі немає єдиної, визнаної усіма мовознавцями, класифікації цих онімів відповідно до об'єкта номінації.

У 60-х рр. ХХ ст., коли мікротопоніміка лише затверджувалася як окрема наука, цьому питанню було присвячено багато наукових розвідок.

О. Суперанська зараховувала до мікротопонімів найменування таких мікрооб'єктів:

- орографічних (камені, скелі, вершини, невеликі гори);
- гідрографічних (яри, струмки, невеликі болота, вікна, калюжі);
- іригаційних (греблі, шлюзи, зрошувальні канали, частини каналів);
- заселених об'єктів (кімнати, будинки, двори, квартали, пасажі, фонтани, пам'ятники, архітектурні споруди);
- ботанічних (окремі дерева, посадки, грядки, покоси, городи, гаї)<sup>1</sup>.

Н. Подольська до цієї групи власних назв зараховує такі оніми:

- назви земельних ділянок,
- назви водних ділянок для ловлі риби,
- назви ділянок берегової лінії,
- назви струмків, озер, боліт, доріг, каналів, криниць і тому подібних об'єктів місцевого значення<sup>2</sup>.

Д. Бучко, укладач «Словника української ономастичної термінології», вважає мікротопонімами «назви урочищ, полів, гаїв, лісів,

<sup>1</sup> Суперанская А. В. Микротопонимия, макротопонимия и их отличие от собственно топонимии // Микротопонимия: тезисы совещания. Москва: Изд-во Моск. ун-та, 1964. – С. 8.

<sup>2</sup> Подольская Н. В. Вопросы исследования микротопонимии // Питання ономастики: матеріали II Республіканської наради з питань ономастики. Київ: Наук. думка, 1965. – С. 209.

частин лісів, лук, господарських угідь, мікроспоруд (колодязів, мостів, будок, вишок, зимівель, кордонів, мисливських будиночків тощо)»<sup>1</sup>.

Проте, як писала Н. Подольська, «цей перелік може [...] поповнюватися назвами і інших мікрооб'єктів», він «залежить від географічного середовища і в кожному мікрорайоні певної території може відрізнятися своїми особливостями»<sup>2</sup>.

Зробивши детальний огляд науковий студій мовознавців щодо переліку географічних об'єктів, власні назви яких потрібно виокремлювати як мікротопоніми, і взявши до уваги вище вказану заувагу Н. Подольської, відповідно до рельєфних особливостей території села Загірочко Стрийського району Львівської області до мікротопонімів у дипломній роботі зараховано:

- номінації ставків, криниць, річок з їхніми притоками, джерел, боліт, струмків, невеликих озер та їхніх частин;
- найменування урочищ, ярів, горбків, берегів, гребель, дамб;
- неофіційні назви вулиць, частин населених пунктів, площ;
- назви доріг, стежок, зупинок транспортних засобів;
- назви полів, пасовищ, кладовищ;
- номінації лісів, садів.

Замість покликань використовуємо у розділі такі скорочення для використаних джерел:

- Габорак – Габорак М. М. Прізвища Галицької Гуцульщини. Етимологічний словник / М. М. Габорак. – Ів.-Фр.: Місто НВ, 2019. – 584 с.
- Довідник укр. пр. – Редько Ю. К. Довідник українських прізвищ / Ю. К. Редько. – К.: Радянська школа, 1969. – 256 с.
- ЕСУМ – Етимологічний словник української мови: В 7 томах / Гол. редактор О. С. Мельничук. – К.: Наукова думка, 1982-2012.

<sup>1</sup> Словник української ономастичної термінології / уклад. Д. Г. Бучко, Н. В. Ткачова. Харків: Ранок-НТ, 2012. – С. 122.

<sup>2</sup> Подольская Н. В. Вопросы исследования микротопонимии // Питання ономастики: матеріали II Республіканської наради з питань ономастики. Київ: Наук. думка, 1965. – С. 209.

- Редько – Редько Ю. К. Словник сучасних українських прізвищ: у 2-х тт. / Ю. К. Редько, ред. Д. Гринчишин. – Львів, 2007. – 1438 с.
- Скрипник, Дзятківська – Скрипник Л. Г., Дзятківська Н. П. Власні імена людей / Л. Г. Скрипник, Н. П. Дзятківська. – К.: Наукова думка, 1986. – 311 с.
- Закревська – Закревська Я. В. Гуцульські говірки. Короткий словник / Я. В. Закревська. – Львів, 1997. – 232 с.
- СУМ – Словник української мови. – К.: Наукова думка, 1970-1980. – Т. 1-11.
- Фаріон – Фаріон І. Українські прізвищеві назви Прикарпатської Львівщини наприкінці XVIII - початку XIX століття (з етимологічним словником) / І. Фаріон. – Львів, 2001. – 370 с.
- Чучка – Чучка П. Прізвища закарпатських українців. Історико-етимологічний словник / П. Чучка. – Львів : Світ, 2005. – 704 с.

Усього було зібрано 144 мікротопоніми. Взявши за основу класифікацію мікротопонімів відповідно до об'єкта номінації, яку запропонувала Н. Подольська<sup>1</sup>, а пізніше підтримали Д. Бучко та Н. Ткачова<sup>2</sup>, поділяємо оніми на такі групи:

- мікрогідроніми;
- мікроороніми;
- мікроойконіми;
- мікрохороніми ( у межах цього виду виділяємо віоніми, ойкохороніми, екстраойкохороніми, територіоніми).

Аналіз кожного мікротопоніма поєднуватиме лексико-семантичний аналіз його твірної бази (оніма або апелятива залежно від мотивувальної основи та її основного компонента) і коротку словотвірну інформацію, яка

<sup>1</sup> Подольская Н. В. Словарь русской ономастической терминологии / отв. ред. А. В. Суперанская. – Москва: Наука, 1988. – С. 83.

<sup>2</sup> Словник української ономастичної термінології / уклад. Д. Г. Бучко, Н. В. Ткачова. Харків: Ранок-НТ. – 2012. – С. 121-122.

включатиме спосіб творення мікротопоніма та вказівку на використані словотворчі форманти.

## 2.1. Мікрогідроніми

Це одна з найпоширеніших груп мікротопонімів. Їх зараховують до найдавніших пропріальних одиниць. Мікрогідроніми – це номінації ставків, криниць, невеликих річок й озер, джерел, боліт, струмків та їхніх частин<sup>1</sup>. До цієї групи відносимо такі номінації:

**Гу́рська Баю́ра** [Гу́р'с'ка Байу́ра] – невеликий і неглибокий став, який знаходиться біля мікротопоніма Гурські В'язи. Назва утворена синтаксичним способом від поєднання антропоніма Гурський (вказувало на приналежність) та апелятива баюра, що означає «велика, глибока калюжа» (СУМ I, 116).

**Дзвúнка** [Дзвúнка] – частина річки Луг. Мікротопонім утворено суфіксальним способом від апелятива «дзвін» із семантикою «ударний сигнальний, підвісний елемент, із сталі або бронзи, в середині якого підвішений ударник» (СУМ II, 264). Існує легенда, за якою недалеко річки була збудована церква, з дзвіниці якої впав дзвін та скотився у річку.

**Дóбра** [Дóбра] – частина річки Луг. Мікротопонім утворено від апелятива “добрий” – «той, який приносить добро» (СУМ II, 321).

**Дра́ганка** [Дра́ганка] – найвужча частина річки Луг. Мікротопонім утворений від апелятива “драгва”, що означає «те саме, що драговина; грузьке, багнисте, болотисте місце» (СУМ II, 404) за допомогою суфікса -анк(а).

**Кí лавий Пóтік** [Кí лавий Пóт'ік] – струмок, який розташований на південному сході. Мікротопонім утворено від антропоніма Килав «територія, яка належала Килавому», де опорним компонентом є апелятив потік із семантикою «річка (перев. невелика), струмок із стрімкою течією» (СУМ VII, 409).

<sup>1</sup> Торчинський М. М. Структура онімного простору української мови. Частина II. Функціонування власних назв : монографія / М. М. Торчинський. – Хмельницький : ХНУ, 2009. – С. 177.



**Кубáня** [Кубáн'а] – поворот на річці Луг. Назва утворена лексико-семантичним способом від діалектного апелютива, що означає ковбаня – «глибоке місце, яма в річці, озері» (СУМ IV, 202).

**Мáркове** [Мáркове] – став, пожежна водойма села. Мікропотонім межує із топонімом Засáддя. Мікротопонім утворений від антропоніма Марко (Скрипник, Дзятківська 75) за допомогою суфікса - ов. Існує легенда, що колись юнак на ім'я Марко через нерозділене кохання втопився у ставку.

**Оста́повий По́тік** [Оста́повий По́т'ік] – струмок, який знаходиться на півдні села. Мікротопонім утворено від антропоніма Остап зі значенням «територія, що належала Остапові», де опорним компонентом є апелютив потік «річка (перев. невелика), струмок із стрімкою течією» (СУМ VII, 409).

**Пану́ра** [Пану́ра] – глибоке місце на річці Луг. Назва утворена лексико-семантичним способом від форми жіночого роду апелютива понурий, що означає «похилий, пологий, звернений вниз» (ЕСУМ IV, 514).

**Прова́ллє** [Прова́л':є] – глибоке місце на річці Луг. Назва утворена лексико-семантичним способом від апелютива провалля, що означає «глибока яма, яр, западина, розколина на земній поверхні» (СУМ VIII, 128).

**Рича́чий Поті́к** [Ри́чачий Пот'і́к] – струмок, який знаходиться на півдні села. Мікротопонім утворено від антропоніма Ричач зі значенням «територія, що належала Ричачу», де опорним компонентом є апелютив потік «річка (перев. невелика), струмок із стрімкою течією» (СУМ VII, 409).

**Спа́ський По́тік** [Спа́с'кий По́т'ік] – струмок, який знаходиться на півдні села. Мікротопонім утворено від антропоніма Спас, що означає «село, що розташоване на південному заході від села», де опорним компонентом є апелютив потік «річка (перев. невелика), струмок із стрімкою течією» (СУМ VII, 409)

**Степанцевий Став** [Сте<sup>п</sup>анцевий Став] – штучна водойма, яка знаходиться на північ від Гелькового Млина. Назва утворена синтаксичним способом від поєднання антропоніма Степанець (прізвище власника) і апелятива став, що означає «водоймище (у природному чи штучному заглибленні) з непроточною водою» (СУМ ІХ, 624).

**Хоминів Став** [Хо<sup>м</sup>инів Став] – менша за розмірами від Степанцевого ставу водойма, розташована на захід від Гелькового млина. Мікротопонім утворений синтаксичним способом від поєднання антропоніма Хомин (прізвище власника) і апелятива став, що означає «водоймище (у природному чи штучному заглибленні) з непроточною водою» (СУМ ІХ, 624).

Всього було зібрано та проаналізовано 14 мікрогідронімів (див. Додаток 1).

Інформація, яку подано у цих видах власних назв, дає чітке уявлення про водні багатства село Загірочко. У поселенні та на його прилеглих територіях знаходиться 4 ставки: Гурська Баюра, Маркове, Степанцевий Став та Хоминів Став. Їхні назви включають в себе антропоніми, що вказують на їхніх теперішніх чи колишніх власників. Велике значення для селян відіграла й досі відіграє річка Луг, про що свідчать численні номінації її поворотів та глибоких місць.

Загалом 6 мікротопонімів мають відапелятивне походження, решта 8 – відонімне, серед яких переважають антропоніми як вказівка на власника об'єкта номінації.

## 2.2. Мікроороніми

Мікроороніми – це власні назви будь-яких елементів рельєфу земної поверхні<sup>1</sup>. До цієї групи зараховуємо назви об'єктів, що знаходяться вище від рівня моря або довкілля (греблі, дамби, горби, пагорби), нижче від рівня довкілля (тобто найменування урочищ, ярів) та номінації

<sup>1</sup> Словник української ономастичної термінології / уклад. Д. Г. Бучко, Н. В. Ткачова. Харків: Ранок-НТ. – 2012. – С. 144.

невеликих рівнинних, переважно прирічкових, територій (назви берегів). Ця група онімів представлена такими номінаціями:

**Берегі́** [Бе<sup>н</sup>ре<sup>н</sup>гі́ ] – гора, яка знаходиться у східній частині села. Мікротопонім утворено лексико-семантичним способом від апелятива берег із семантикою «край, узбіччя, обочина (шляху, провалля, ущелини і т. ін.)» (СУМ I, 158).

**Бі́ля Ба́ні** [Б'і́л'а Ба́н'і] – місце, яке знаходиться на невисокому горбі біля річки Луг і мікротопоніма Біля Садіку. Назва утворилася синтаксичним способом від однойменного апелятивного утворення, у якому елемент баня означає «місце, у якому паряться і миються» (СУМ I, 102).

**Бі́ля Ду́ба** [Б'і́л'а Ду́ба] – невелика прирічкова галявина за Прихідковою Коперативою, посеред якої лежить повалений дуб, що часто використовується як лавка. Назва утворена синтаксичним способом від однойменного апелятивного утворення з вихідним значенням «місце, що знаходиться біля дуба», у якому дуб – «багаторічне листяне дерево з міцною деревиною та плодами – жолудями» (СУМ II, 428).

**Вежа́** [Ве<sup>н</sup>жа́] – гора, яка знаходиться на схід від гори Сторожня. Мікротопонім утворився лексико-семантичним способом від апелятива вежа із семантикою «висока вузька споруда, що має висоту значно більшу за ширину і будується окремо або як складова частина фортеці, палацу // вишка для спостереження і передачі сигналів» (СУМ I, 316).

**Водоспа́д** [Водоспа́д] – територія, яка розташована на берегах річки Луг та знаходиться в західній частині села. Мікротопонім утворено лексико-семантичним способом від апелятива водоспад із семантикою «падіння води на місці прямовисного уступу річища річки або потоку» (СУМ I, 722).

**Залу́ка** [Залу́ка] – урочище розташоване на півночі села Загірочко. Мікротопонім утворений синтаксичним способом від прийменникового словосполучення, де головним компонентом виступає слово лука

«дугоподібний вигин русла річки або берега річки» та додаванням просторового прийменника за (СУМ IV, 553).

**Заозёрна** [Заозёрна] – болотна місцевість недалеко озера. Мікротопонім утворено префіксально-суфіксальним способом від апелятива озеро із семантикою «природна або штучна заглибина, заповнена водою» (СУМ V, 653).

**Камінці** [Кам'ін'ці] – горбиста місцевість з каміння. Мікротопонім утворено лексико-семантичним способом від апелятива камінь із семантикою «тверда гірська порода у вигляді суцільної маси, що не кується і не розчинається у воді» (СУМ IV, 83).

**Козацька Могі ла** [Козацька Могі ла] – символічна могила з надписом «Борцям за волю України», насипана у центрі села. Мікротопонім утворений синтаксичним способом від однойменного апелятивного утворення, вихідне значення якого «могила, у якій поховані козаки» (СУМ IV, 772).

**Коньова** [Кон'ова] – територія, яка розташована у підніжжі гори. Мікротопонім утворено від антропоніма Конь (Чучка 282) із додаванням суфікса -ов із семантикою «територія, яка належала Коньові».

**Лі са** [Лі са] – гора, яка знаходиться у західній частині села. Мікротопонім утворено лексико-семантичним способом від апелятива лисий із семантикою «позбавлений рослинності; голий (про землю, гори тощо)» (СУМ IV, 489).

**Липові ця** [Липові ця] – урочище, яке розташоване на півдні села. Мікротопонім утворено додаванням суфіксів -ов, -иц(я) від апелятива липа із значенням «дерево з серцеподібним зубчастим листям і жовтим пахучим медоносним цвітом» (СУМ IV, 487).

**Могі ла Полégлим за волю України** [Могі ла Полégли<sup>ем</sup> за волю України] – курган, могила біля входу на цвинтар. Мікротопонім утворено синтаксичним способом від словосполучення, у якому опорним словом є могила із значенням «присвячена воїнам, полеглим у бою за захист та

свободу України та українського народу (січовим стрільцям, оунівцям, упівцям, воїнам АТО)» (СУМ IV, 772).

**На Дамбі** [На Дамб'і] – місце на захід від центру села, яке знаходиться по обидва боки дамби. Назва утворена синтаксичним способом від однойменного апелятивного утворення, де компонент дамба означає «споруда у вигляді валу для зберігання води у водоймищах, захисту низин від затоплення» (СУМ II, 210).

**На Мості** [На Мос'т'і] – місце на переправі через річку Луг. Назва утворена синтаксичним способом від однойменного апелятивного утворення, у якому компонент міст означає «споруда для переїзду або переходу через річку, залізницю, автомагістраль, яр і т. ін» (СУМ IV, 749).

**Острівець** [Остр'івец'] – невелика ділянка землі, яка використовується як пасовисько, яка з обох боків опирається у водойми: з одного боку межує з Степанцевим Ставом, а з іншого – з Хоминовим Ставом . Назва утворена лексико-семантичним способом від апелятива острівець – зменшене до острів, що означає «ділянка суші, оточена з усіх боків водою» (СУМ V, 789).

**Рінь** [Р'ін'] – територія, яка знаходиться на березі річки Луг. Мікротопонім утворено лексико-семантичним способом від апелятива рінь із семантикою «берег або дно річки з крупного піску, гравію, гальки та ін.» (СУМ VIII, 575).

**Стадіон** [Стад'іон] – велика територія коло річки, яка знаходиться на заході села. Мікротопонім утворено лексико-семантичним способом від апелятива стадіон із семантикою «комплексна спортивна споруда, яка складається з футбольного поля, майданчиків, бігових доріжок, трибун для глядачів, допоміжних приміщень і признач. для тренувань і змагань з різних видів спорту» (СУМ IX, 635).

**Стінка** [С'т'інка] – гора, за якою розташоване село. Своїм зовнішнім виглядом гора нагадує стіну, оскільки з однієї сторони схил дорінює 80 градусам. Мікротопонім утворено лексико-семантичним

способом від апелятива «стіна» із семантикою «вертикальна частина будови» (СУМ ІХ, 715).

**Сторожня** [Сторожн'а] – частина гори, яка знаходиться на південному заході над тунелем, що проходить вздовж усієї гори аж до цвинтаря . У XIV ст. тут був сторожовий пост за часів правління Лева Галицького. Мікротопонім утворено від апелятива сторож за допомогою суфікса -н- із семантикою «особа, яка охороняє кого-, що-небудь» (СУМ ІХ, 734).

**У Жолоб'ах** [У Жо<sup>у</sup>ло<sup>у</sup>б'ах] – западини на території колишнього колгоспу, з яких колись брали глину. Мікротопонім утворений синтаксичним способом від однойменного апелятивного утворення, у якому елемент жолоб означає «западина, заглиблення між скалами, горбами» (СУМ ІІ, 543).

**Чорний** [Чорний] – правий беріг річки Луг, який знаходиться на південному сході. Мікротопонім утворено лексико-семантичним способом від антропоніма Чорний (Редько ІІ, 1172, Фаріон 310, Чучка 611) «територія, що належала Чорному».

Усього зібрано 22 мікроороніми (див. Додаток 2).

Номінації цієї групи дають уявлення про рельєф села Загірочко та його прилеглих територій. Найменування мають не лише невеликі виступи, горби, гори (Вежа, Лиса, Сторожня), а й прилеглі до них території (Коньова). Численні мікроороніми називають частини території, які знаходяться біля річки (Рінь, Стадіон, Водоспад, Біля Бані), що також вказує на їхнє значення у житті селян.

Більшість онімів цієї групи мають відапелятивне походження (21 номінація), і лише 1 мікротопонім (Чорний) походить від оніма. Ця статистика може бути доказом того, що в процесі номінації об'єктів, які оточують людину, вона дає свою (онімну) назву лише тим предметам, на які може впливати. Такі природні об'єкти як урочища, гори, яри тощо зазнають найменшого впливу людини, а тому й отримують від неї назви,

які здебільшого вказують на її розташування відносно інших природних об'єктів.

### 2.3. Мікроойконіми

Це група мікротопонімів, що мають безпосереднє відношення до поселення, називають його частини, неофіційні назви вулиць, що паралельно функціонують до офіційних, затверджених у документах, назв.

**Велікий Ряд** [Ве<sup>л</sup>ікий Р'ад] – найбільша частина села на сході, яка тягнеться вздовж центральної дороги від початку села і до річки Луг. Мікротопонім утворено синтаксичним способом від однойменного апелятивного утворення, у якому компонент великий – «значний своїми розмірами, величиною» (СУМ I, 318).

**Горішний Кінець** [Гор'ішн'ій К'інець] – частина села на півдні, що простягається вздовж головної дороги від центру села до його закінчення, де розташовані людські поселення. Мікротопонім утворено синтаксичним способом від однойменного словосполучення, де опорним компонентом є апелятив кінець – «крайній пункт, межа протягності предмета, площини тощо, а також те, що прилягає до такого пункту, межі» (СУМ IV, 164).

**Закучером** [Закуче<sup>р</sup>ом] – вулиця, що розташована на заході села. Мікротопонім утворено від антропоніма Кучер (Чучка 320) із додаванням префікса за- та суфікса -ом, із семантикою «територія, на якій проживав Кучер».

**Запастівники** [Запас<sup>т</sup>'івни<sup>к</sup>и] – неофіційна назва однієї з вулиць села Загірочко. Мікротопонім утворився синтаксичним способом від прийменникового словосполучення, де головним компонентом виступає слово пастівник «пасовище» (СУМ VI, 91).

**Заполукóm** [Запо<sup>у</sup>лукóm] – вулиця, розташована на сході села. Мікротопонім утворено від антропоніма «Полок» (Чучка 460) або Полюк (Габорак 396) із додаванням префікса за- та суфікса -ом, із семантикою «територія, яка знаходиться за власністю Полока».

**Заріччя** [Зар'іч':а] – частина села, яка розташована на заході за річкою Луг. Мікротопонім утворився синтаксичним способом від прийменникового словосполучення, у якому головним компонентом виступає слово ріка – «водний потік, що живиться із джерела або стоком атмосферних опадів і тече по видовжених зниженнях рельєфу від верхів'я до гирла» (СУМ VIII, 574).

**Засаддя** [Засад':а] – вулиця села Загірочко. Мікротопонім утворився синтаксичним способом від прийменникового словосполучення, у якому головним компонентом виступає слово сад – «спеціально відведена значна площа землі, на якій вирощують плодові дерева, кущі тощо» та додаванням просторового прийменника за (СУМ IX, 9).

**Зелéна** – неофіційна назва вулиці, що розташована на південному заході села. Мікротопонім утворено лексико-семантичним способом від апелятива зелена із семантикою «який має колір трави, листя, зелені» (СУМ III, 555).

**Кульóнія** [Кул'óн'ія] – південна частина села; назва центральної вулиці села, але лише до повороту. Мікротопонім утворений лексико-семантичним способом від апелятива колонія, що означає «поселення переселенців з іншої країни, області» (СУМ IV, 231).

**Кут** [Кут] – вулиця, що розташована на заході села, точніше на його «куті». Мікротопонім утворено лексико-семантичним способом від апелятива кут – «певна частина (кінець) села» (СУМ IV, 418).

**Кутóк** [Кутóк] – північна частина села Загірочко. Назва утворена лексико-семантичним способом від апелятива куток, що означає «певна частина (кінець) села» (СУМ IV, 418).

**Лані́** [Лані́ ] – частина села, де розташовані орні поля. Мікротопонім утворено лексико-семантичним способом від апелятива лани, що означає «безліса рівнина, рівний, широкий простір» (СУМ IV, 443).



**Липні́ ця** [Ли<sup>е</sup>пні́ц'а] – вулиця розташована на заході села, вздовж якої по обидва боки ростуть липи. Мікротопонім утворено суфіксальним способом від апелятива липа із семантикою «дерево із зубчастим листям і жовтим пахучим цвітом» (СУМ IV, 487).

**Мако́гонова** [Мако́гонова] – одна з центральних вулиць села. Вважають, що названа в честь роду Макогонових, які колись проживали в селі і були дуже заможними. Мікротопонім утворений від антропоніма Макогін (Довідник укр. пр. 149), за допомогою суфікса -ов.

**Малі́ й Ряд** [Малі́й Р'ад] – найстаріша частина села на заході, яка розташована вздовж центральної дороги і закінчується біля школи, коротка за протяжністю. Мікротопонім утворено лексико-семантичним способом від апелятива малий «невеликий розміром, незначний величиною» (СУМ IV, 606).

**На Колго́спі** [На Колго́сп'і] – південна частина села, яка знаходиться за людськими поселеннями на місці колишнього колгоспу. Назва утворена синтаксичним способом від однойменного апелятивного утворення, що означає «на території колективного господарства» (СУМ IV, 216).

**На Ку́полі** [На Ку́пол'і] – вулиця біля церкви. Мікротопонім утворено синтаксичним способом, де опорним компонентом є апелятив купол із семантикою «опуклий дах, що має форму півкулі» (СУМ IV, 404).

**Панасі́вка** [Панасі́вка] – вулиця села Загірочко. Мікротопонім утворений від антропоніма Панас (Скрипник, Дзятківська 89) за допомогою суфікса -івк(а) і означає «територія, що належала Панасу».

**Підкорчма́** [П'ідкорчма] – частина села, що знаходиться на північ від церкви. Назва утворена синтаксичним способом від апелятивного утворення під корчмою, у якому компонент корчма має значення «шинок, заїзд, де продавались спиртні напої» (СУМ IV, 302).

**Підні́ вки** [П'ідні́вки] – південно-східна частина села. Назва утворена лексико-семантичним способом від апелятива піднивки, що

означає «орна земля» або ж синтаксичним способом від апелятивного утворення під нивами, у якому компонент нива має значення «ділянка або смуга землі, на якій ростуть хлібні культури або яка призначена для їх вирощування; поле» (СУМ V, 408).

**Підрів** [П'ідр'ів] – північно-східна вулиця, яка межує з мікротопонімом Степанцевий Став. Назва утворена синтаксичним способом від апелятивного утворення під ровом, у якому елемент рів означає «довга глибока канава, розмита водою або викопана в землі» (СУМ VIII, 547).

**Підті мним** [П'ідті мни<sup>с</sup>м] – частина села, де розташовані орні поля. Мікротопонім межує з Макогоновою вулицею. Утворений синтаксичним способом від мікротопоніма Темне («позбавлений світла; погано освітлений» СУМ X, 67) з додаванням просторового прикметника під- для пояснення розташування

**Попівство** [Поп'івство] – місцевість в центрі села, де знаходиться будинок священика. Мікротопонім утворено лексико-семантичним способом від апелятива попівство із семантикою «попова садиба» (СУМ VII, 200).

**Сєлице** [Се<sup>н</sup>лішче] – нове поселення, яке знаходиться на південному заході від центральної частини села. Мікротопонім утворено лексико-семантичним способом від згрубілого варіанту апелятива село із семантикою «населений пункт (звичайно великий) неміського типу, жителі якого займаються переважно обробіткою землі» (СУМ IX, 119).

**Старá Ву́лиця** [Старá Ву́лиц'я] – одна з центральних вулиць села. Мікротопонім утворено синтаксичним способом від однойменного словосполучення, у якому опорним словом виступає вулиця із значенням «яка існує довгий час» (СУМ I, 785).

**Шталівка** [Штал'івка] – кінець села. Мікротопонім утворено лексико-семантичним способом від діалектного апелятива шталівка (шталів) – «приміщення для худоби» (Закревська 220).

Ця група представлена 26 номінаціями (див. Додаток 3). Неофіційні назви вулиць села функціонують серед населення паралельно до офіційних, чим уподібнюються до пари антропонімних термінів «прізвище – прізвисько». Як і будь-який сільський населений пункт село Загірочко поділене на менші, не зареєстровані в офіційних джерелах, частини, назви яких допомагали орієнтуватися на місцевості ще до виникнення офіційних назв вулиць і продовжують функціонувати дотепер серед місцевого населення. Цікавими серед цих мікротопонімів є вулиця Кут та назва частини села, у якій вона розташована, – Куток. Це вказує на взаємозв'язки усередині системи мікротопонімів.

З погляду семантики мотивувальної бази 21 мікроойконім має відапелятивне походження, що значно переважає частку відонімних мікроойконімів цієї групи, їх нараховано всього 5.

## **2.4. Мікрохороніми**

Серед власних назв невеликих географічних об'єктів зазвичай переважають саме мікрохороніми – номінації невеликих територій горизонтального членування<sup>1</sup>. До цієї групи зараховують власні назви шляхів сполучення між поселеннями та всередині одного населеного пункту, назви територій у поселенні та поза його межами, а також ліси, сади тощо. З огляду на такий широкий діапазон охоплення та різноспрямованість номінацій розглядаємо їх у межах окремих підгруп:

- віоніми;
- ойкохороніми;
- екстраойкохороніми;
- територіоніми.

### **2.4.1. Віоніми**

---

<sup>1</sup> Словник української ономастичної термінології / уклад. Д. Г. Бучко, Н. В. Ткачова. Харків: Ранок-НТ. – 2012. – С. 101.

Віоніми – назви шляхів сполучення<sup>1</sup> (власні назви доріг, зупинок транспортних засобів, стежок, мостів) – представлені лише 6 такими мікротопонімами (див. Додаток 4):

**Карликовий Міст** [Карликовий М'іст] – невеликий дерев'яний міст через річку Луг. Мікротопонім утворився синтаксичним способом від апелятивного сполучення, у якому елемент Карликовий означає «дуже малий, уживається як складова частина назв дуже малих, дуже низьких тварин і рослин» (СУМ IV, 107).

**Кóло Клубу** [Кóло Клубу] – автобусна зупинка поблизу Народного дому (клубу). Мікротопонім утворено синтаксичним способом від апелятива клуб у значенні «будинок, приміщення таких організацій» з додаванням просторового прийменника коло (СУМ IV, 190).

**Кулюбова Стéжка** [Кулюбова Стéжка] – стежка біля хати Кулюба, яка веде до річки Драганка. Мікротопонім утворився синтаксичним способом від поєднання антропоніма Кулюб і апелятива стежка з вихідним значенням «стежка, яка біжить біля Кулюба», де стежка «доріжка, протоптана звірами або людьми чи спеціально зроблена людьми» (СУМ IX, 680).

**Підр'івська Кладка** [П'ідр'івс'ка Кладка] – переправа через річку, яка знаходиться поблизу Підрову. Назва утворена синтаксичним способом від поєднання мікротопоніма Підр'ів і апелятива кладка, що означає «дошка або колода, покладена через річку, струмок, болото для переходу» (СУМ IV, 172).

**Під Тополя ми** [П'ід То<sup>у</sup>по<sup>л</sup>'ами] – відрізок дороги, який веде від центральної частини села до школи та сусіднього села, по обидва боки якого ростуть тополі. Назва утворена синтаксичним способом від однойменного апелятивного утворення, вихідне значення якого «місце, яке знаходиться під тополями», у якому тополя означає «дерево родини

<sup>1</sup> Торчинський М. М. Структура онімного простору української мови. Частина II. Функціонування власних назв : монографія / М. М. Торчинський. – Хмельницький : ХНУ, 2009. – С. 163.

вербових із високим прямим стовбуром, глянсуватими листками різної форми та одностатевими квітками у вигляді повислих сережок» (СУМ Х, 197).

**Церкóвна Дорóга** [Це<sup>н</sup>ркóвна До<sup>у</sup>рóга] – дорога, що веде від центральної дороги до церкви Святого архангела Михаїла. Утворено синтаксичним способом від апелятивного сполучення з вихідним значенням дорога, «яка веде до церкви», де апелятив дорога означає «смуга землі, по якій їздять і ходять, штучно створений засіб для пересування, сполучення» (СУМ ІІ, 378).

Усі вони утворені синтаксичним способом. Чотири з них мають чітке розмежування дорога – стежка, міст – кладка, а інші два – лише апелятивну вказівку на їхнє розташування. З шести мікротопонімів лише Кулюбова Стежка та Підрівська Кладка мають відонімне походження, інші чотири – походять від апелятивів. На прикладі мікротопоніма, який входить до цієї групи, можна знову простежити зв'язок всередині мікротопонімної системи: віонім Підрівська Кладка утворився від поєднання апелятива з мікроойконімом Підрів, що вказує на частину населеного пункту.

#### 2.4.2. Ойкохороніми

Ойкохороніми і екстраойкохороніми розрізняємо як найменування об'єктів, які знаходять у межах поселення та поза його межами відповідно. Тобто ойкохороніми – це номінації незаселених частин поселення, тобто базарів і площ. До цієї групи зараховуємо також найменування будівель, рукотворних пам'яток, які використовуються у поселенні для вказівки на інші об'єкти та поділу села на менші частини. Усього зафіксовано 31 такий мікротопонім (див. Додаток 5):

**Біля Могі ли** [Б'іла Могі ли] – огорожена місцевість у центрі села, де часто проводять святкові концерти; з одного боку знаходиться Козацька Могила, а з іншого – Прихідькова Коператива. Мікротопонім

утворений синтаксичним способом від однойменного апелятивного утворення, у якому компонент могила має значення «місце поховання і насип на ньому» (СУМ IV, 772).

**Біля Одстойників** [Б'їла Одзтойник'ів] – земельні ділянки на південному заході від поселення, що розташовані біля очисних споруд. Назва утворена синтаксичним способом від однойменного апелятивного утворення, де компонент одстойник є діалектним варіантом слова відстійник, що означає «ємкість для збору та накопичення стічних вод» (СУМ I, 642).

**Біля Остановки** [Б'їла Остановки] – місцевість у центрі села, призначена для зупинки автобусів, яка часто використовується молоддю як місце зустрічі. Назва утворена синтаксичним способом від однойменного апелятивного утворення, у якому елемент остановка означає те саме, що й зупинка – «спеціально визначений пункт, місце, де постійно зупиняється транспорт, щоб пасажери могли вийти або зайти» (СУМ III, 730).

**Біля Садіку** [Б'їла Сад'іку] – невеликий дитячий майданчик, розташований біля дитячого садку. Назва утворена синтаксичним способом від однойменного апелятивного утворення, у якому компонент садік означає «дитячий сад» (СУМ IX, 9).

**Буфёт** [Буфёт] – заклад харчування, який розташований у центрі села. Мікротопонім утворено лексико-семантичним способом від апелятива буфет із семантикою «стіл або стойка для продажу закусок і напоїв» (СУМ I, 266).

**Гельків Млин** [Гел'к'ів Млин] – споруда, що мелє зерно, яка знаходиться на межі з сусіднім селом і межує з мікротопонімами Біля Шлюзи, Біля Млину. Мікротопонім утворений синтаксичним способом від поєднання антропоніма Гелько (прізвище власника) і апелятива млин, що означає «споруда, що розмелює зерно на борошно за допомогою вітряної, водяної, парової та ін. енергії» (СУМ IV, 764).

**Глі ніще** [Глі́н'ішче] – невелика територія, де добувають глину. Мікротопонім утворено суфіксальним способом від апелятива глина із семантикою «багатомінеральна гірська порода, яка з водою утворює пластичну масу» (СУМ II, 84) або лексико-семантичним способом від апелятива глинище із семантикою «місце, яма, звідки беруть глину» (СУМ II, 84).

**Дерев'яна Церква** [Де<sup>н</sup>ре<sup>н</sup>в'яна Церква] – територія колишньої дерев'яної церкви Різдва Пресвятої Богородиці. Мікротопонім утворено синтаксичним способом від однойменного словосполучення, у якому опорним словом є церква із значенням «зроблена із дерева» (СУМ II, 247).

**До Голубовича** [До Го<sup>у</sup>лубови<sup>с</sup>ча] – магазин, який знаходиться в центрі села. Мікротопонім утворено синтаксичним способом від словосполучення, у якому головним компонентом є антропонім Голубович (Чучка 151), який позначає прізвище власника.

**До Хамзі** [До Хамзі ] – магазин, розташований у західній частині села. Мікротопонім утворено синтаксичним способом від словосполучення, у якому антропонім Хамза (Чучка 584) позначає прізвище власника.

**За Клубом** [За Клубом] – невелика площадка за Народним домом, призначена для різноманітних ігор. Назва утворена синтаксичним способом від однойменного апелятивного утворення, у якому компонент клуб означає дім культури – «громадська організація, що об'єднує людей певного кола, професії для спільного відпочинку, розваг, занять спортом» (СУМ, IV, 190).

**Кантора** [Кантора] – приміщення сільської ради. Мікротопонім утворений лексико-семантичним способом від апелятива кантора, що означає «окрема установа з господарськими, фінансовими й т. ін. функціями» (СУМ IV, 268).

**Колгосп Калініна** [Колгосп Кал'ініна] – колгосп названий на честь партійного діяча та революціонера Калініна М. І. Мікротопонім утворений

синтаксичним способом від однойменного сполучення, у якому апелятив колгосп означає «скорочення: колективне господарство» (СУМ IV, 216).

**Кóло Каплі чки** [Кóло Каплі чки] – територія коло каплички Матері Божої на півночі села. Мікротопонім утворено синтаксичним способом від однойменного прийменникового словосполучення, у якому опорним компонентом є апелятив капличка із семантикою «невелика споруда без віттаря для відправ і молитов» (СУМ IV, 95).

**Кóло Клубу** [Кóло Клубу] – невеличка площа, що розташована коло Народного дому. Мікротопонім утворився синтаксичним способом від однойменного прийменникового словосполучення, у якому опорним компонентом є апелятив клуб із семантикою «громадська організація, що об'єднує людей певного кола, професії для спільного відпочинку, розваг, занять спортом» (СУМ IV, 190).

**Кóло Матінкі Бóжої** [Кóло Матінкі Бóжойі] – кам'яна фігура, що розташована на перехресті доріг у центрально-західній частині села. Утворено синтаксичним способом від словосполучення, у якому антропонім Матір Божа має значенням «статуя у вигляді Діви Марії» (СУМ IV, 650).

**Кóло Могі ли** [Кóло Могі ли] – площа перед братською могилою, що розташована недалеко цвинтаря. Мікротопонім утворено синтаксичним способом від прийменникового словосполучення, у якому опорним компонентом є апелятив могила – «місце поховання і насип, горбик на ньому» (СУМ IV, 772).

**Кóло Цéркви** [Кóло Цéркви] – невелика площа коло церкви у центральній частині села. Мікротопонім утворено синтаксичним способом від прийменникового словосполучення, у якому опорним компонентом є апелятив церква – «релігійна організація духівництва і віруючих, об'єднана спільністю вірувань і обрядовості» (СУМ XI, 202).

**Михáйлів Хрест** [Миехáйл'ів Хрест] – хрест, розташований неподалік церкви Різдва Пресвятої Богородиці. Мікротопонім утворений



синтаксичним способом від словосполучення, у якому апелятива хрест має значення «предмет у вигляді фігури з двох планок, брусків, смужок і т. ін., які перетинаються між собою» (СУМ XI, 139).

**На Площа́дці** [На Плошча́дці] – невеликий майданчик біля зерноскладу, який знаходиться на колишньому колгоспі. Мікротопонім утворений синтаксичним способом від однойменного апелятивного утворення, у якому елемент площадка означає «рівне місце (в приміщенні або біля нього), відведене для чого-небудь» (СУМ VI, 594).

**На Стадіо́ні** [На Стад'іо́ні] – футбольне поле, розташоване за школою. Назва утворилася синтаксичним способом від однойменного апелятивного утворення, вихідне значення якого «місце на спортивному майданчику» (СУМ IX, 635).

**Нова́ Це́рква** [Нова́ Це́рква] – добудована парафіяльна церква Різдва Пресвятої Богородиці. Мікротопонім утворено синтаксичним способом від однойменного словосполучення, у якому опорним словом виступає церква, із значенням «яка недавно виникла, з'явився, не існувала раніше» (СУМ V, 433).

**Па́м'ятник** [Па́м'ятник] – скульптурна споруда в пам'ять воїнам, що загинули у Другій світовій війні. Назва утворена лексико-семантичним способом від однойменного апелятива із значенням «архітектурна або скульптурна споруда в пам'ять чи на честь кого-, чого-небудь» (СУМ VI, 38).

**Прихі́дькова Коперати́ ва** [При<sup>х</sup>'ід'кова Копе<sup>н</sup>раті ва] – магазин, розташований у центрі села біля Козацької Могили. Мікротопонім утворений синтаксичним способом від поєднання антропоніма Прихідько (прізвище власника) та апелятива кооператива – діалектного відповідника до кооператив, що означає «кооперативна крамниця» (СУМ IV, 277).

**У Мико́ли** [У Ми<sup>к</sup>о́ли] – магазин, який знаходиться в центрі села. Мікротопонім утворено синтаксичним способом від сполучення слів, у якому головним компонентом є антропонім Микола (Скрипник,

Дзятківська 77), який означає ім'я власника з додаванням прийменника, що виконує просторове позначення .

**Фёрма** [Фёрма] – територія, яка розташована у західній частині села, де раніше була радгоспна ферма. Мікротопонім утворено лексико-семантичним способом від апелятива ферма із семантикою «господарське спеціалізоване підприємство радгоспу або колгоспу, що займається певною галуззю тваринництва» (СУМ Х, 577).

**Хрест Скасування Панщини** [Хрест Скасува́н':а Па́ншчи́ни] – хрест, що розташований у центральній частині села. Мікротопонім утворений від однойменного сполучення слів, у якому опорним є компонент хрест зі значенням «предмет у вигляді хреста, встановлений на честь скасування панщини» (СУМ XI, 139).

**Центральний Хрест** [Це́нтрал'ний Хрест] – хрест, розташований у центрі кладовища. Межує з мікротопонімами Новий Цвинтар, Старий Цвинтар, Нова Земля. Утворено синтаксичним способом від однойменного словосполучення, у якому опорним словом виступає хрест, із значенням «розташований у центрі, в середині чого-небудь; який є центром чогось» (СУМ XI, 198).

**Хата Іллі** [Цёрква Іл':і] – будівля, у якій проживають переселенці із Донецька, збудована на місці колишнього дитячого садку наприкінці 1990-х років. Назва утворена синтаксичним способом від поєднання апелятива хата і антропоніма Ілля (Скрипник, Дзятківська 64).

**Чудасія** [Чудас'ія] – невеликий магазин, розташований у центрі села. Назва утворена лексико-семантичним способом від однойменного апелятива за асоціаціями до прізвища власника – Чудо (Чучка 612).

**Шкільна́ Бібліоте́ка** [Шк'іл'на́ Б'ібліоте́ка] – бібліотека, що знаходиться у приміщенні школи в центрі села. Мікротопонім утворено синтаксичним способом від словосполучення, у якому опорним компонентом є бібліотека із значенням «пов'язана з школою» (СУМ XI, 475).

Це найбільша група проаналізованих мікротопонімів. Відповідно до мотиваційної бази серед цієї групи переважають відапелятивні утворення (21 онім). Мікротопонімів, що утворилися від онімів, – 10. Це насамперед антропоніми жителів села, від яких походять неофіційні назви об'єктів їхньої приватної власності, що служать для мешканців села орієнтирами.

25 номінацій цієї групи утворено синтаксичним способом, а 6 – лексико-семантичним.

### 2.4.3. Екстраойкохороніми

Як екстраойкохороніми кваліфікуємо номінації об'єктів, що знаходяться за межами населених пунктів<sup>1</sup>, тобто власні назви полів, місць поховання (кладовищ), пасовищ. До цієї групи належать такі мікротопоніми:

**Біньків** [Біньк'ів] – назва поля, що розташоване на півдні села поблизу річки Луг. Мікротопонім утворений від антропоніма Бинько (Чучка 57) за допомогою суфікса -ів із семантикою «територія, що належала Бинькові».

**Біць** [Біць'і] – поле, що знаходиться на межі зі сусіднім селом. Назва утворена лексико-семантичним способом від антропоніма Биць (Редько I, 62; Фаріон 144) у формі множини, що є прізвищем господаря, якому колись належало це поле.

**Біля Шлюзи** [Б'іл'а Шл'узи] – трав'яниста місцевість навколо шлюзу, яка межує з мікротопонімами Гельків Млин, Біля Млину, Біля Бані. Назва утворена синтаксичним способом від апелятивного утворення, у якому елемент шлюз означає «гідротехнічна споруда, якою регулюють витрату та розподіл води або визначають кількість витраченої води» (СУМ XI, 492).

**Військовий Цвінтар** [В'ійс'ковий Цвінтар] – частина сільського кладовища, де розташовані захоронення людей після Першої світової

<sup>1</sup> Торчинський М. М. Структура онімного простору української мови. Частина II. Функціонування власних назв : монографія / М. М. Торчинський. – Хмельницький : ХНУ, 2009. – С. 127.

війни. Мікротопонім утворено синтаксичним способом, у якому опорним словом є цвинтар із семантикою «той, що стосується до війська» (СУМ I, 670).

**Гапанóвичова До́лі на** [Гапанóви<sup>с</sup>чова До́ліна] – пасовисько, відмежоване горбами від Підрову, де розташовані людські поселення. Назва утворена від поєднання антропоніма Гапанович (Чучка 138) – прізвище чоловіка, який колись мешкав найближче до долини – і апелятива долина, що означає «рівна плоска місцевість, розташована між горбами чи горами» (СУМ II, 358).

**Грабові ці** [Грабові ц'і] – пасовище, розташоване на півдні села Загірочко. Мікротопонім утворено додаванням суфіксів -ов, -иц(і) до апелятива граб – «листяне дерево або кущ родини березових з гладенькою сірою корою». (СУМ II, 150).

**Гу́мнище** [Гу́мни<sup>с</sup>ще] – поле, що розташоване на заході села. Мікротопонім утворено додаванням суфікса -иц(е) до апелятива гумно із семантикою «тік з господарчими будівлями біля житла або й за селом» (СУМ II, 193)

**За́городи** [За́городи] – назва поля, яке знаходиться на південному заході. Мікротопонім утворено префіксальним способом за допомогою префікса -за від апелятива горóд із семантикою «ділянка землі при садибі, здебільшого для вирощування овочів» (СУМ II, 135).

**Загороді́ ще** [Загороді́ шче] – назва поля, яке знаходиться на північ від центру села. Мікротопонім утворено префіксально-суфіксальним способом (префікс за- та суфікс -иц(е) від апелятива горóд із семантикою «ділянка землі при садибі, здебільшого для вирощування овочів» (СУМ II, 135).

**Загу́менки** [Загу́ме<sup>н</sup>нки] – поля, розташовані на захід від поселення, що межують із мікротопонімом Біля Одстойників. Назва утворена лексико-семантичним способом від форми множини апелятива загуменок, що означає «місце за током» (СУМ III, 99).

**Загумі ня** [Загумі н'а] – назва поля, що розташоване на сході села. Мікротопонім утворено лексико-семантичним способом від діалектної форми апелювання загуменок, що означає «місце за током» (СУМ III, 99).

**Кінашова Лука́** [К'інашова Лука] – поле, яке знаходиться на півдні села. Мікротопонім утворено від антропоніма Кінаш (Редько I, 465; Фаріон 205; Чучка 264) за допомогою суфікса -ов зі значенням «територія, яка належала Кінашу»; опорним компонентом є лука – «рівна місцевість, вкрита трав'янистою рослинністю, що розвивається протягом усього вегетаційного періоду» (СУМ IV, 553).

**Кóло Шкóли** [Кóло Шкóли] – назва поля, яке розташоване коло школи у центрі села. Мікротопонім утворено синтаксичним способом від приєднаного словосполучення, де головним компонентом є апелювання школа «навчальний заклад, який здійснює загальну освіту і виховання молодого покоління» (СУМ XI, 480).

**Котóля** [Ко'тóля] – пасовисько, яке знаходиться за мікротопонімом На Пастивнях, біля Карликового Мосту. Назва утворена лексико-семантичним способом від діалектної назви квітки катула (Енциклопедія декоративних садових рослин: <http://flower.onego.ru/other/cotula.html>).

**Кошáрище** [Кошáри'шче] – поле, яке знаходиться на східному схилі гори Стінка. Мікротопонім утворено за допомогою суфікса -ищ(е) від апелювання кошара – «загорода або хлів для овець, кіз; вівчарня» (СУМ IV, 315).

**Кривола́з** [Кри'вола́з] – назва поля, яке знаходиться на схід від центру села. Мікротопонім утворено лексико-семантичним способом від апелювання «лаз», що у діалектному мовленні означає лука – «рівна місцевість, вкрита трав'янистою рослинністю, що розвивається протягом усього вегетаційного періоду» (СУМ IV, 553).

**Лазі́** [Лазі́ ] – назва поля, яке знаходиться на заході села. Мікротопонім утворено лексико-семантичним способом від апелювання лаз, що у діалектному мовленні означає лука – «рівна місцевість, вкрита

трав'янистою рослинністю, що розвивається протягом усього вегетаційного періоду» (СУМ IV, 553).

**На Пастивні́ х** [На Пастивн'а́х] – місцевість для випасання корів, що межує з мікротопонімами На Дамбі, Котоля. Назва утворена синтаксичним способом від однойменного апелятивного утворення, де діалектний компонент пастивні означає «ділянка землі з трав'янистою рослинністю, де пасеться худоба» (СУМ VI, 88).

**На Ставі́ ську** [На Ставі́ с'ку] – сіножать, місце, відведене для косіння трави на сіно, на місці якого колись був став. Назва утворена синтаксичним способом від однойменного апелятивного утворення, у якому компонент стависько походить від апелятива став із значенням «водоймище (у природному чи штучному заглибленні) з непроточною водою; місце розлиття річки, струмка перед загатою» (СУМ IX, 624) за допомогою суфікса -иськ-о.

**Нові́ й Цві́ нтар** [Новій Цві́ нтар] – частина сільського кладовища, відділена від Старого цвинтаря стежкою. Мікротопонім утворено синтаксичним способом, де опорним словом є цвинтар, із семантикою «який недавно виник, з'явився, не існував раніше» (СУМ V, 433).

**Павро́ски** [Павро́ски] – сіножать на південному заході села, поділена між людьми на вузькі довгі частини. Назва утворена лексико-семантичним способом від апелятива повороз (поворозка), що означає «мотузка, тонкий шнурок» (СУМ VI, 691).

**Парни́кі** [Парни́кі ] – невелика земельна ділянка, де колись розташовувалися колгоспні парники, яка тепер використовується селянами як присадибні ділянки та поля. Назва утворена лексико-семантичним способом від апелятива парники, що означає «засклена або обтягнуте поліетиленовою плівкою приміщення для вирощування ранньої розсади, ранніх овочів і плодів» (СУМ VI, 72).

**Парцелі** [Парцел'і] – ділянки землі, призначені для сінокошу. Мікротопонім утворений лексико-семантичним способом від апелятива парцела, що означає «дуже маленька ділянка землі» (СУМ VI, 83).

**Під Хімією** [П'ід Х'ім'іє"йу] – поля, які розташовані на півдні від поселення, біля колишнього хімічного заводу. Мікротопонім утворений синтаксичним способом від однойменного апелятивного утворення, у якому компонент хімія означає «хімічний завод» – завод, на якому відбувалося «практичне використання цієї науки, її законів» у виробництві, промисловості (СУМ XI, 73).

**Підвалок** [П'ідвалок] – назва поля, яке розташоване на схід від центральної частини села. Мікротопонім утворено від апелятива вал префіксально-суфіксальним способом за допомогою префікса пре- та суфікса -ок зі значенням «високий земляний насип навколо поселення, міста або фортеці для захисту від ворога; довгий і високий земляний насип для господарських потреб або захисту від поводи і т. ін.» (СУМ I, 283).

**Старій й Цві нтар** [Старій Цві нтар] – частина сільського кладовища. Назва була закріплена вже на початку XX століття. Мікротопонім утворено синтаксичним способом, де опорним словом є цвинтар із семантикою «який існує довгий час, давно створений» (СУМ IX, 654).

**Фільварок** [Ф'іл'варок] – назва поля, що розташоване на захід від центру села. Мікротопонім утворено лексико-семантичним способом від апелятива польського походження фільварок «у феодальній Польщі, Литві, Білорусії та на Україні — комплекс земельних угідь, на яких феодал-поміщик вів власне господарство» (СУМ X, 595).

У більшості випадків найменування полів включають в себе антропоніми їхніх власників і виступають як відонімні утворення. Проте серед міротопонімікону села Загірочко таких найменувань лише 4: Биньків, Биці, Гапановичова Долина, Кінашова Лука. Натомість 23 мікротопоніми мають в основі відапелятивні утворення, що означає, що

творилися вони з прямою вказівкою на їхнє місце розташування, відштовхуючись від інших природних чи створених людиною об'єктів (див. Додаток 6).

#### 2.4.4. Територіоніми

До складу територіонімів як назв певної частини земної поверхні з чітко визначеними межами<sup>1</sup> зараховують номінації лісів, садів, гаїв та їхніх частин:

**Біля Млина́** [Б'іл'а Мли<sup>н</sup>а] – невеликий гай, який знаходиться біля млина. Мікротопонім утворений синтаксичним способом від однойменного апелятивного утворення, вихідне значення якого «місцевість біля млина» вказує на розташування, де апелятив млин означає «споруда, що розмелює зерно на борошно за допомогою вітряної, водяної, парової та ін. енергії» (СУМ IV, 764).

**Бойків Садок** [Бойк'ів Садок] – ділянка, розташована за будинком та городом Бойка – одного з жителів села, на якій ростуть плодові дерева. Назва утворена синтаксичним способом від поєднання антропоніма Бойко (Редько I, 83; Фаріон 147; Чучка 78) – прізвище людини, яка посадила сад, і апелятива садок – «спеціально відведена значна площа землі, на якій вирощують плодові дерева, кущі тощо» (СУМ IX, 14).

**Валівка** [Вал'івка] – ліс, розташований на північному заході від поселень, межує з мікротопонімами Соснина, Липовець. Назва утворена суфіксальним способом від апелятива вал – «високий земляний насип навколо поселення для захисту від ворога або для господарських потреб або захисту від поводи» (СУМ I, 283) – за допомогою суфікса -івк-а.

**Воронок** [Во<sup>р</sup>о<sup>н</sup>ок] – територія лісу із численними ямами від вибуху бомб. Мікротопонім утворено суфіксальним способом від апелятива «воронка» із семантикою «глибока яма від вибуху» (СУМ I, 467).

<sup>1</sup> Торчинський М. М. Структура онімного простору української мови. Частина II. Функціонування власних назв : монографія / М. М. Торчинський. – Хмельницький : ХНУ, 2009. – С. 159.



**Гáйки** [Гáйки] – ліс, що знаходиться на південному заході села. Мікротопонім утворено суфіксальним способом від апелятива гай – «невеликий листяний ліс» (СУМ II, 15).

**Грядá** [Гр'адá] – територія лісу, що розташована недалеко поля. Мікротопонім утворено лексико-семантичним способом від апелятива «грядка» із семантикою «смуга землі, на якій ростуть городні культури» (СУМ II, 184).

**Гúрські В'я зи** [Гур'с'к'і Вйáзи] – невеликий лісок, розташований за людськими помешканнями на північному сході. Мікротопонім утворений синтаксичним способом від поєднання антропоніма Гурський (вказувало на приналежність) (Редько I, 267) та апелятива в'яз у формі множини – «листяне дерево з нерівнобокими листками та міцною деревиною» (СУМ I, 796).

**Дібрóва** [Д'ібрóва] – територія у лісі, що знаходиться на заході села, де найбільшу кількість серед дерев займає дуб. Мікротопонім утворено лексико-семантичним способом від апелятива діброва із семантикою «листяний ліс на родючих ґрунтах, у якому переважає дуб» (СУМ II, 296).

**Зáмчище** [Зámчищче] – територія у лісі, що знаходиться на заході та позначає місце, де у XIV ст. стояв замок Лева Галицького. Мікротопонім утворено лексико-семантичним способом від згрубілої форми апелятива замок із семантикою «укріплене житло феодала доби середньовіччя з оборонними, господарськими, культовими і т. ін. будівлями, звичайно оточене високим кам'яним муром з кількома вежами» (СУМ III, 218).

**Колгóспний Сад** [Колгóспний Сад] – сад, який розташований неподалік колишнього колгоспу. Мікротопонім утворено синтаксичним способом від однойменного словосполучення, де опорним словом виступає сад, із значенням «який ґрунтується на колективній формі сільського господарства» (СУМ IV, 216).

**Лі сичі Ямі** [Лі си<sup>с</sup>ч'і Йамі ] – частина лісу, яка знаходиться на окраїні села Загірочко. Мікротопонім утворено синтаксичним способом від словосполучення, у якому опорним компонентом є апелятив яма у значенні «заглиблення в землі» (СУМ XI, 644).

**Лі повець** [Ліпове<sup>ц</sup>' ] – ліс у північно-західній частині села. Назва утворена суфіксальним способом від атрибута липовий, що означає «місцевість, де ростуть липи» (СУМ IV, 488).

**Містки** [М'істки] – територія у лісі, що знаходиться на заході села, де раніше були невеликі мости. Мікротопонім утворено суфіксальним способом (суфікс -к-) від апелятива міст – «споруда для переїзду або переходу через річку, залізницю, автомагістраль, яр» (СУМ IV, 749).

**Ні дви** [Ні дви] – територія лісу, що знаходиться на північному заході села біля поля, яке засівали пшеницею. Мікротопонім утворено лексико-семантичним способом від діалектного апелятива нидва – нива із семантикою «ділянка або смуга землі, на якій ростуть хлібні культури». (СУМ V, 408).

**Провалі** [Провалі ] – територія лісу, що знаходиться на південному сході села у западині. Мікротопонім утворено лексико-семантичним способом від апелятива «провалля» із семантикою «глибока яма, западина» (СУМ VIII, 128).

**Садкі** [Садкі ] – територія колишнього колгоспу, на якій вирощували плодові дерева. Назва утворена лексико-семантичним способом від апелятива садки (форма множини від садок) із значенням «спеціально відведена значна площа землі, на якій вирощують плодові дерева, кущі тощо» (СУМ IX, 9).

**Сосні на** [Сосніна] – ліс на північному сході Загірочко, межує з мікротопонімами Липовець, Валівка. Назва утворена лексико-семантичним способом від апелятива соснина, що означає «сосновий гай, ліс; сосняк» (СУМ IX, 469).

**Ясенів** [Йасе<sup>н</sup>н'ів] – територія у лісі, що знаходиться на сході села. Мікротопонім утворено лексико-семантичним способом від апелятива ясен із семантикою «дерево родини маслинових з перистим листям і міцною деревиною» (СУМ XI, 652).

Усього 18 мікротопонімів (див. Додаток 7). Серед них 16 утворені від апелятивних сполучень та лише 2 найменування, що мають відонімну мотивацію.

Отже, якщо брати до уваги поділ мікротопонімів на 4 основні групи, то найчисельнішою є мікрохороніми – 82 оніми. Серед усіх підгруп проаналізованих мікротопонімів найбільше назв входить до ойкохоронімів, їхня група об'єднує 31 найменування. Найменшу групу утворюють віоніми (назви доріг, стежок), до якої належить всього 6 номінацій.

Якщо брати до уваги класифікацію відповідно до семантики мотивувальної бази, то отримуємо такі дані: серед 144 зібраних мікротопонімів переважають ті оніми, мотивувальна база яких походить від апелятивів – всього 112 мікротопонімів (див. Додаток 8); для 32 номінацій мотивувальною базою є оніми (див. Додаток 9). Відонімні мікротопоніми переважають лише у групі найменувань річок, озер, ставків (8 відонімних та 6 відапелятивних). В усіх інших групах відапелятивні утворення чисельно переважають над відонімними, наприклад: серед мікрооронімів знаходимо 21 відапелятивну та лише 1 відонімну номінацій, серед екстраойкохоронімів – 23 відапелятивних та 4 відонімних, серед територіонімів – 16 відапелятивних і 2 відонімних тощо.

Проаналізовані мікротопоніми утворилися одним з трьох способів: лексико-семантичним, синтаксичним та афіксальним, який поєднує суфіксальний, префіксальний та префіксально-суфіксальний способи. Найбільша кількість мікротопонімів утворилася синтаксичним способом – 72 одиниці (див. Додаток 10). Серед них переважають зрощені прийменникові конструкції, які вказують на місцерозташування названих об'єктів. 47 мікротопонімів утворилися лексико-семантичним способом

(див. Додаток 12). І на третьому місці за продуктивністю творення – афіксальний спосіб. Ним утворилися 25 онімів (див. Додаток 11).

Отже, система мікротопонімів є цікавим матеріалом для різносторонніх лінгвістичних досліджень. Знання про причини номінації конкретних частин населених пунктів важливі і для фахівців з інших галузей. Саме тому мікротопоніми потребують комплексного і детального аналізу.

## ВИСНОВКИ

Дослідження мікротопонімів полягає в тому, щоб з'ясувати, від чого і як творилися ці власні назви. Для вирішення першого завдання (від чого творилися мікротопоніми?) використано генетичний підхід, суть якого полягає у розгляді генетичного статусу лексеми, закладеної в онімі. Для вирішення другого завдання дотримано підходу, за яким усі мікротопоніми творяться одним із трьох основних способів: лексико-семантичним, синтаксичним або афіксальним.

Відповідно до особливостей території села Загірочко Стрийського району Львівської області до мікротопонімів у магістерській роботі зараховано:

- номінації ставків, криниць, річок з їхніми притоками, джерел, боліт, струмків, озер та їхніх частин;
- найменування урочищ, ярів, горбків, берегів, гребель, дамб;
- неофіційні назви вулиць, частин населених пунктів, площ;
- назви доріг, стежок, зупинок транспортних засобів;
- назви полів, пасовищ, кладовищ;
- номінації лісів, садів.

Аналіз мікротопонімів дав змогу зробити такі висновки:

1. Усього було зібрано 144 мікротопоніми, які відповідно до об'єкта номінації поділено на 4 основні групи: мікрогідроніми, мікроороніми, мікроойконіми, мікрохороніми. У межах останньої з огляду на широкий діапазон охоплення об'єктів номінації виділено такі пігрупи: віоніми, ойкохороніми, екстраойкохороніми, територіоніми.

2. До мікрогідронімів зараховано номінації ставків (*Гурська Баюра, Маркове*), річок (*Дзвунка*), струмків (*Килавий Потік, Остаповий Потік*) та їхніх частин (*Добра* – частина річки, *Кубаня* – поворот на річці). Всього було зібрано та проаналізовано 14 мікрогідронімів. Інформація, яку подано у цих видах власних назв, дає чітке уявлення про водні багатства село Загірочко. Велике значення для селян відіграла й досі

відіграє річка Луг, про що свідчать численні номінації її поворотів та глибоких місць.

3. До мікрооронімів віднесено номінації урочищ (*Залука, Липовиця*), горбків (*Камінці*), гір (*Вежа, Лиса*), берегів (*Рінь, Чорний*). Усього зібрано 22 мікроороніми. Номінації цієї групи дають уявлення про рельєф села Загірочко та його прилеглих територій. Найменування мають не лише невеликі виступи, горби, гори, а й прилеглі до них території (*Коньова*).

4. Мікроойконіми представлені власними назвами вулиць (*Закучером, Запастівники*), та частин населеного пункту (*Великий Ряд, Заріччя*). Цікавими серед цих мікротопонімів є вулиця Кут та назва частини села, у якій вона розташована, – Куток. Це вказує на взаємозв'язки усередині системи мікротопонімів. Проаналізовано 26 мікроойконімів.

5. Мікрохороніми представлені 82 онімами. Через те, що номінації цієї групи мають різносторонню спрямованість названих об'єктів, їх поділено на 4 менші підгрупи.

6. Віоніми представлені назвами доріг (*Під Тополями, Церковна Дорога*), стежок (*Кулюбова Стежка*), зупинок транспортних засобів (*Коло Клубу*). Зібрано 6 мікротопоніми цього виду.

7. До ойкохоронімів зараховано найменування площ (*Біля Могили, За Клубом*) та нежитлових об'єктів, які виконують роль орієнтирів або місцем збору людей (*Коло Каплички, Буфет*). Це найчисельніші група зафіксованих мікротопонімів (31 онім). У ній переважають найменування об'єктів, які визначають межі частин поселення (могила, хрест, церква, остановка тощо).

8. До екстраойкохоронімів віднесено власні назви полів (*Биці, Загороди*), пасовищ (*Гапановичова Долина, Котоля*), кладовищ (*Військовий Цвинтар, Старий Цвинтар*). Усього 27 онімів.

9. До групи територіонімів зараховано номінації лісів (*Валівка, Гайки*), садів (*Бойків Садок, Колгоспний Сад*) та їхніх частин (*Воронок, Гряда*). Усього 18 мікротопонімів.

10. Найчисленнішою групою проаналізованих мікротопонімів є ойкохороніми, їхня група об'єднує 31 найменування. Найменшу групу утворюють віоніми, до якої належить всього 6 номінацій.

11. Серед 144 зібраних мікротопонімів переважають ті назви, мотивувальна база яких походить від апелятивів – всього 112 мікротопонімів; лише для 32 номінацій мотивувальною базою є оніми.

12. Найбільша кількість мікротопонімів утворилася синтаксичним способом – 72 одиниці. Серед них переважають зрощені прийменникові конструкції, які вказують на місцезрештування названих об'єктів. 47 мікротопонімів утворилися лексико-семантичним способом, а 25 онімів – афіксальними способами.

Отже, аналіз мікротопонімів села Загірочко дав змогу розглянути їх з погляду семантики мотивувальних баз і способів творення. Навіть не бувши у цьому населеному пункті, але тільки ознайомившись з його мікротопонімами, можна сформулювати чітке уявлення про його рельєф, наявність водних ресурсів, природних об'єктів та інших численних рукотворних пам'яток та споруд. Наступним етапом наукового дослідження може бути аналіз структури зібраних мікротопонімів, опрацювання історичних джерел та опис динаміки цих онімів, що є ще одним кроком до цілісного вивчення системи мікротопонімів.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Адамович Е. М. О принципах составления региональных словарей белорусских микропонимов / Е. М. Адамович // Перспективы развития славянской ономастики. – Москва, 1980. – С. 180-184.
2. Баньої В. Деякі аспекти дослідження мікротопонімів / В. Баньої // Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства. – 2015. – Випуск 20. – С. 15-19.
3. Баньої В. Ф. Закарпатські мікротопоніми басейну річки Ужа, мотивовані антропонімами / В. Ф. Баньої // Одеський лінгвістичний вісник. – 2014. – Вип. 4. – С. 8-13.
4. Баньої В. Ф. Мікротопонімія басейну річки Ужа: (на матеріалі українських говірок Закарпаття): автореф. дис. ... канд. філол. наук. / В. Ф. Баньої. – Івано-Франківськ, 2009. – 20 с.
5. Беленькая В.Д. Принципы классификации топонимии (на основе географических наименований Англии) / В. Д. Беленькая // Питання ономастики: матеріали ІІ Республіканської наради з питань ономастики. – К.: Наук. думка, 1965. – С.124-129.
6. Білецький А. О. Основи етимологічних досліджень ономастичного матеріалу / А.О. Білецький // Ономастика: Республіканський міжвідомчий збірник. – К.: Наук. думка, 1966. – С. 3-15.
7. Бучко Д. Г. Ойконімія Покуття: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра філол. наук / Д. Г. Бучко. – Чернівці, 1992. – 35с.
8. Бучко Д. Класифікація ойконімів України (словотвірно-мотиваційний аспект) / Д. Бучко // Історична та сучасна українська ономастика: Вибрані праці. – Чернівці: «Букрек», 2013. – С. 198-202.
9. Бучко Д. Лексико-мотиваційні та структурно-словотвірні особливості мікротопонімії Перегінщини / Д. Бучко // Історична та сучасна українська ономастика: Вибрані праці. – Чернівці: «Букрек», 2013. – С. 384-394.



10. Габорак М. Прізвища Галицької Гуцульщини. Етимологічний словник / М. Габорак. – Івано-Франківськ, 2019. – 584 с.
11. Ганич Д. І. Словник лінгвістичних термінів / Уклад. Д. І. Ганич. – Київ: Вища школа, 1985. – 360 с.
12. Гуцульські говірки. Короткий словник / Відп. редактор Я. В. Закревська. – Львів, 1997. – 232 с.
13. Дуйчак М. Мікротопонімія українських сіл Східної Словаччини. (Лексико-семантичні групи та структура) / М. Дуйчак // Науковий збірник музею української культури у Свиднику. – Братислава: Словацьке пед. вид-во, 1994. – С. 260-372.
14. Етимологічний словник української мови: В 7 томах / Гол. редактор О. С. Мельничук. – Київ: Наукова думка, 1982-2012.
15. Карпенко Ю. А. Взаимосвязь географических терминов и топонимов / Ю. А. Карпенко // Местные географические термины в топонимии: тезисы докладов и сообщений. – М., 1966. – С. 19.
16. Карпенко Ю. А. Особливості і джерела мікротопонімії / Ю. А. Карпенко// Мікротопонимия: материалы совещания. – Москва, 1967. – С. 15-22.
17. Карпенко Ю. А. Свойства и источники микропонимии / Ю. А. Карпенко // Мікротопонимия. – Москва: Изд-во Московского ун-та, 1967. – С. 15-22.
18. Климкова Л. А. Нижегородская микропонимия в языковой картине мира: автореф. дис. ... канд. филол. наук / Л. А. Климкова. – Москва, 2008. – 65 с.
19. Кордуба М. Земля свідком минулого: Географічні назви як історичне жерело // М. Кордуба. – Львів, 1924. – 14 с.
20. Лісняк Н. І. Мікротопонімія Західного Поділля: автореф. дис. ... канд. филол. наук / Н. І. Лісняк. – Ужгород, 2004. – 20 с.

21. Лужецька О. Мікротопоніми складеної структури Бережанщини та Підгаєччини / О. Лужецька // Рідне слово в етнокультурному вимірі, 2012. – С. 181-188.
22. Лук'янюк К. М. Словник прізвищ: практичний словозмінно-орфграфічний (на матеріалі Чернівеччини) / К. М. Лук'янюк, Н. Д. Бабич та ін. – Чернівці, 2002. – 424 с.
23. Лучик В. В. Ретроспективний і перспективний погляди на українську ойконімію та стан її вивчення / В. В. Лучик // *Linguistica slavica*: ювілейний збірник на пошану Ірини Михалівни Железняк. – К.: Київ, 2002. – С. 93-94.
24. Мельничук О. Топоніміка Кодимського району Одеської області / О. Мельничук // *Мовознавство*. – 1957, Т. XIV. – С. 52-61.
25. Михальчук О. І. Мікротопонімія Підгір'я: автореф. дис. ... канд. філол. наук / О. І. Михальчук. – Київ, 1998. – 16 с.
26. Мосур О. Поняття «мікротопонім»: зміст та ознаки (на матеріалі історичної мікротопонімії Самбірського циркулу) / О. Мосур // *Народознавчі зошити*. 2019. – № 5 (149). – С. 1239-1245.
27. Мосур О. С. Мікротопонімія кінця XVIII -початку XIX століття: Самбірський Циркул: автореф. дис. ... канд. філол. наук / О. С. Мосур. – Львівський національний університет ім. Івана Франка. – Львів, 2019. – 21 с.
28. Насакіна С. Методи ономастичного дослідження / С. Насакіна // *Записки з ономастики*. – 2018. Вип. 21. – С. 178-184.
29. Никонов В. А. Научное значение микропонимии / В. А. Никонов // *Микропонимия. Тезисы совещания*. – Москва: Изд-во Московского ун-та, 1964. – С. 3-4.
30. Німчук В. В. Українська ономастична термінологія (проект) / В. В. Німчук // *Повідомлення української ономастичної комісії*. Вип. 1. Відп. ред. К. Цілуйко. – Київ: Наукова думка, 1966. – С. 24-43.

31. Отин Е. С. О природе топонимического этимона / Е. С. Отин // Питання сучасної ономастики. – К.: Наук. думка, 1976. – С.14-19.
32. Пежинська О. М. Аспекти методології ономастичних досліджень / О. М. Пежинська // Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. – Том 30 (69). № 2 Ч. 1. – 2019. – С. 161-165.
33. Подольская Н. В. Вопросы исследования микропонимии // Питання ономастики: матеріали II Республіканської наради з питань ономастики. – Київ: Наук. думка. –1965. – С. 209-214.
34. Подольская Н. В. Микропонимы древних памятников висьменности / Н. В. Подольская // Микропонимия. Тезисы совещания. – Москва, 1964. – С. 15-17.
35. Подольская Н. В. Словарь русской ономастической терминологии / отв. ред. А. В. Суперанская. – Москва: Наука, 1988. – 192 с.
36. Поляруш Т. Мікротопонімія як клас онімів: обсяг, особливості функціонування та структури / Т. Поляруш // Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство). – Кіровоград, 2005. – Вип. 59. – С. 152-162.
37. Проць О. І. Мікротопонімія півночі Львівської області: автореф. дис. ... канд. філол. наук / О. І. Проць. – Львів, 2011. – 18 с.
38. Рак Г. В. Структурно-семантичні особливості мікротопонімів давнього Києва / Г. В. Рак // Магістеріум. Мовознавчі студії. – 2014. – Вип. 57. – С. 89.
39. Редько Ю. К. Довідник українських прізвищ / Ю. К. Редько. – К.: Радянська школа, 1969. – 256 с.
40. Редько Ю. К. Словник сучасних українських прізвищ: у 2-х тт. / Ю. К. Редько, ред. Д. Гринчишин. – Львів, 2007. – 1438 с.
41. Скорук І. Д. Класифікація власних назв. Основні методи ономастичних досліджень // І. Д. Скорук // Курсова та дипломна робота з

ономастики: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. – Луцьк, Вежа-Друк, 2017. – С. 61-67.

42. Скрипник Л. Г., Дзятківська Н. П. Власні імена людей / Л. Г. Скрипник, Н. П. Дзятківська. – К.: Наукова думка, 1986. – 311 с.

43. Словник української мови. – К.: Наукова думка, 1970-1980. – Т. 1-11.

44. Словник української ономастичної термінології / уклад. Д. Г. Бучко, Н. В. Ткачова. Харків: Ранок-НТ. – 2012. – 256 с.

45. Слюзар (Вебер) Н. Мікротопоніми як окремий клас онімів / Н. Слюзар (Вебер) // Українознавчі студії. – Івано-Франківськ, 2019. – С. 118–128.

46. Сокіл Н. В. Мікротопонімія Сколівщини: автореф. дис. ... канд. філол. наук / Н. В. Сокіл. – Львів, 2007. – 20 с.

47. Сокіл-Клепар Н. В. Основні засади творення мікротопонімів / Н. В. Сокіл-Клепар // Народознавчі зошити. – 2019. – № 5 (149). – С. 1233-1238.

48. Суперанская А. В. Микропонимия, макропонимия и их отличие от собственно топонимии / А. В. Суперанская // Микропонимия: материалы совещания. – Москва, 1967. – С. 31-38.

49. Тараненко О. О. Мікротопонім / О. О. Тараненко // Українська мова. Енциклопедія. – Київ 2004. – С. 318-320.

50. Торчинський М. М. Структура онімного простору української мови. Частина II. Функціонування власних назв : монографія / М. М. Торчинський. – Хмельницький : ХНУ, 2009. – 394 с.

51. Тропіна Н. П. До питання про сутність лексико-семантичної деривації / Н. П. Тропіна // Мовознавство. – 1997. – №1. – С. 54-59.

52. Українська мова: Енциклопедія / ред. кол.: В. М. Русанівський та ін. 2-е вид., випр. і допов. – Київ: Вид-во «Укр. енциклопедія» ім. М. Бажана, 2004. – 824 с.

53. Фаріон І. Українські прізвищеві назви Прикарпатської Львівщини наприкінці XVIII - початку XIX століття (з етимологічним словником) / І. Фаріон. – Львів, 2001 . – 370 с.
54. Цілуйко К. К. Програма збирання матеріалів для вивчення топоніміки України / К. К. Цілуйко. – К., 1962. – 21 с.
55. Чеховський І. Г. Мікротопонімія Чернівецької області в історичному аспекті (утворення на базі народної географічної термінології): автореф. дис. ... канд. іст. наук / І. Г. Чеховський – Чернівці, 1996. – 24 с.
56. Чучка П. П. Прізвища закарпатських українців. Історико-етимологічний словник / П. П. Чучка. – Львів : Світ, 2005. – 704 с.
57. Чучка П. П. Слов'янські особові імена українців: історико-етимологічний словник. – Ужгород: Ліра, 2011. – 432 с.
58. Языкознание. Большой энциклопедический словарь / Гл. Ред. В. Ярцева. – Москва, 1998. – 685 с.
59. Янко М. Т. Топонімічний словник України: Словник-довідник / Уклад. М. Т. Янко – К.: «Знання», 1998. – 198 с.
60. Янчишина Я. Мікротопонімія Центральної Хмельниччини: дис. ... канд. філол. наук / Я. Янчишина. – Вінниця, 2021. – 296 с.

## ДОДАТКИ

### Реєстр мікротопонімів села Загірочко Стрийського району Львівської області

Додаток № 1

#### Мікрогідроніми

- Гурська Баюра
- Дзвунка
- До'бра
- Драганка
- Кілавий Потік
- Кубаня
- Маркове
- Остаповий Потік
- Панура
- Провалле
- Ричачий Потік
- Спаський Потік
- Степанцевий Став
- Хоминів Став

## Мікроороніми

- Берегі
- Біля Б́ані
- Біля Д́уба
- Вежа́
- Водоспа́д
- Залу́ка
- Заоз́ерна
- Камінці́
- Коза́цька Моги́ла
- Ко́ньова
- Лі́са
- Липові́ця
- Моги́ли Полéглим за волю́ Укра́їни
- На Да́мбі
- На Мо́сті
- Острівéць
- Рі́нь
- Стадіо́н
- Сті́нка
- Сторо́жня
- У Жо́лобах
- Чо́рний

## Мікроойконіми

- Великий Ряд
- Горішний Кінець
- Закучером
- Запастівники
- Заполукóm
- Заріччя
- Засаддя
- Зелена
- Кульонія
- Кут
- Куток
- Лані
- Ліпниця
- Макогнова
- Малий Ряд
- На Колгоспі
- На Куполі
- Панасівка
- Підкорчма
- Піднівки
- Підрів
- Підтіним
- Попівство
- Селище
- Старá Вулиця
- Шталівка



## Віоніми

- Карликовий Міст
- Кóло Клубу
- Кúлюбова Стéжка
- Підрівська Кладка
- Під Тополями
- Церкóвна Дорóга

## Ойкохороніми

- Біля Могили
- Біля Одсто́йників
- Біля Останóвки
- Біля Са́діку
- Буфét
- Гельків Млин
- Глі́нище
- Дерев'яна Цéрква
- До Голубóвича
- До Хамзі
- За Клубом
- Канто́ра
- Колгóсп Калініна
- Кóло Каплічки
- Кóло Клубу
- Кóло Матінки́ Бóжої

- Кóло Моги́ли
- Кóло Цéрки
- Миха́йлів Хрест
- На Площа́дці
- На Стадіо́ні
- Нова́ Цéрква
- Па́м'ятник
- Прихі́дькова Коперати́ва
- У Мико́ли
- Фeрма
- Хрест Скасува́ння Па́нщини
- Центра́льний Хрест
- Цéрква Іллі́
- Чудасі́я
- Шкі́льна́ Бібліоте́ка

## Екстраойкохороніми

- Біньків
- Біці
- Біля Шлюзи
- Військовий Цвінтар
- Гапановичова Долина
- Грабовіці
- Гумнище
- Загороди
- Загородіще
- Загуменки
- Загуміня
- Кінашова Лука
- Коло Школи
- Котоля
- Кошарище
- Криволаз
- Лазі
- На Пастивнях
- На Ставіську
- Новий Цвінтар
- Павроски
- Парники
- Парцелі
- Під Хімією
- Підвалок
- Старий Цвінтар
- Фільварок

## Територіоніми

- Біля Мли́на
- Бóйків Садóк
- Ва́лівка
- Вороно́к
- Га́йки
- Грядá
- Гу́рські В'язи
- Дібро́ва
- За́мчище
- Колго́спний Сад
- Лі́сичі Ямі́
- Лі́повець
- Мі́стки
- Ні́дві
- Провалі́
- Садкі́
- Сосні́на
- Ясені́в

## Відапелятивні мікротопоніми

- Берегі
- Біля Б'ані
- Біля Дуба
- Біля Млина
- Біля Могили
- Біля Одстойників
- Біля Останівки
- Біля Садику
- Біля Шлюзи
- Буфет
- Валивка
- Вежа
- Великий Ряд
- Військовий Цвинтар
- Водоспад
- Воронік
- Гайки
- Глінище
- Горішний Кінець
- Грабовиці
- Гряді
- Гумнище
- Дерев'яна Церква
- Дзвінка
- Діброва
- Добра
- Драганка
- За Клубом
- Загороди
- Загородище
- Загуменки
- Загуминя
- Залуча
- Замчище
- Заозерна
- Запастівники
- Заріччя
- Засаддя
- Зелена
- Камінці
- Кантора
- Карликівий Міст
- Козацька Могила
- Колгоспний Сад
- Коло Каплички
- Коло Клубу
- Коло Могили
- Коло Церкви
- Коло Школи
- Котля
- Кошарище
- Криволіз
- Кубаня
- Кульонія

- Кут
- Кутóк
- Лáзи
- Лані
- Ліпниця
- Липовіця
- Ліса
- Лисічі Ямі
- Лі повець
- Малій Ряд
- Містки
- Могіла Полéглим
- На Дáмбі
- На Колгóспі
- На Кúполі
- На Мóсті
- На Пастивнѣх
- На Площáдці
- На Ставіську
- На Стадіóні
- Нідви
- Новá Цéрква
- Новій Цвінтар
- Острівéць
- Паврóски
- Пáм'ятник
- Пану́ра
- Парникі
- Парцéлі
- Під Топóлями
- Під Хімією
- Підвáлок
- Підкорчма́
- Підні́вки
- Підрі́в
- Підті́мним
- Попі́вство
- Провалі́
- Провáлле
- Рінь
- Садкі́
- Сéлище
- Сосні́на
- Стадіо́н
- Старá Ву́лиця
- Старій Цвінтар
- Сті́нка
- Сторо́жня
- У Жолоба́х
- Фéрма
- Фі́льва́рок
- Хрест Скасува́ння  
Пáнщини
- Це́нтральний Хрест
- Це́рковна Дорóга
- Шкі́льна́ Бібліоте́ка
- Шталі́вка
- Ясені́в

## Відонімні мікротопоніми

- Біньків
- Біці
- Бойків Садок
- Гапановичова Долина
- Гельків Млин
- Гурська Баюра
- Гурські В'язи
- До Голубовича
- До Хамзі
- Закучером
- Заполуком
- Кілавий Потік
- Кінашова Лука
- Колгосп Калініна
- Коло Матінки Божої
- Коньова
- Кюлюбова Стіжка
- Макогнова
- Маркове
- Михайлів Хрест
- Остаповий Потік
- Панасівка
- Підрівська Кладка
- Прихідькова Коператива
- Річачий Потік
- Спаський Потік
- Степанцевий Став
- У Миколи
- Хоминів Став
- Церква Іллі
- Чорний
- Чудасія

## Мікротопоніми, утворені синтаксичним способом

- Біля Бані
- Біля Дуба
- Біля Млина
- Біля Могіли
- Біля Одстойників
- Біля Останівки
- Біля Садіку
- Біля Шлюзи
- Бойків Садок
- Великий Ряд
- Військовий Цвинтар
- Гапановичова Долина
- Гельків Млин
- Горішний Кінець
- Гурська Баюра
- Гурські В'язи
- Дерев'яна Церква
- До Голубовича
- До Хамзі
- За Клубом
- Залюка
- Запастівники
- Заріччя
- Засаддя
- Карликовий Міст
- Кілавий Потік
- Кінашова Люка
- Козацька Могіла
- Колгосп Калініна
- Колгоспний Сад
- Коло Каплічки
- Коло Клубу
- Коло Матінки Божої
- Коло Могіли
- Коло Церкви
- Коло Школи
- Кулюбова Стіжка
- Лісичі Ямі
- Малій Ряд
- Михайлів Хрест
- Могіла Полеглим
- На Дамбі
- На Колгоспі
- На Куполі
- На Мості
- На Пастивнях
- На Площадці
- На Ставіську
- На Стадіоні
- Новá Церква
- Новій Цвинтар
- Остаповий Потік



- Під Тополями
- Під Хімією
- Підкорчма
- Підрів
- Підрівська Кладка
- Підтімним
- Прихідькова Коператіва
- Річачий Потік
- Спаський Потік
- Старá Вулиця
- Старій Цвінтар
- Степанцевий Став
- У Жолобах
- У Микóли
- Хóминів Став
- Хрест Скасування Пánщини
- Центральний Хрест
- Церква Іллі
- Церковна Дорóга
- Шкільна́ Бібліоте́ка

## Додаток № 11

## Мікротопоніми, утворені афіксальним способом

- Біньків
- Вáлівка
- Воронóк
- Гайкі́
- Грабóвиці
- Гумнище
- Дзвúнка
- Драганка
- Загорóди
- Загороди́ще
- Закúчером
- Заозérна
- Заполúком
- Коньо́ва
- Коша́рище
- Липни́ця
- Липовець
- Липови́ця
- Макогóнова
- Ма́ркове
- Місткі́
- Панáсівка
- Підва́лок
- Сторóжня

## Мікротопоніми, утворені лексико-семантичним способом

- Берегі́
- Бі́ці
- Буфѐт
- Ве́жа
- Водоспа́д
- Гліні́ще
- Гряда́
- Дібро́ва
- До́бра
- Загу́менки
- Загу́миня
- За́мчище
- Зелена́
- Камі́нці
- Канто́ра
- Кото́ля
- Кривола́з
- Куба́ня
- Кульбо́нія
- Кут
- Куто́к
- Лазі́
- Лані́
- Лі́са
- Ні́дви
- Остріве́ць
- Павро́ски
- Па́м'ятник
- Пану́ра
- Парникі́
- Парце́лі
- Підні́вки
- Попі́вство
- Провалі́
- Прова́лле
- Рі́нь
- Садкі́
- Сели́ще
- Сосні́на
- Стадіо́н
- Сті́нка
- Фе́рма
- Фільва́рок
- Чорний
- Чудасі́я
- Шталі́вка
- Ясені́в